TÖB-DER

TÜM ŞUBELERİMİZDE YAPILAN TOPLANTILARLA

KÖY ENSTİTÜLERİNİ ANIYORUZ

Ulusal eğitim sorunumuzun çözümlenmesinde en önemli ve ileri adım olan Köy Enstitüleri'nin 34. kuruluş yıldönümünü, yurdun dörtbir yanındaki 470 şubemizde yapılacak toplantılarla anıyoruz.

Şubelerimizin düzenlediği toplantılara halk ve öğrenciler de katılacaklardır. Anma toplantılarında yapılacak konuşmalarla Köy Enstitüleri'nin Türkiye'nin toplumsal, ekonomik ve eğitim alanındaki yeri, önemi, açılış ve kapatılma nedenleri anlatılacak, Türkiye'nin bugün karşıkarşıya bulunduğu eğitim sorunları ve bu sorunların çözüm yolları ortaya konacaktır.

Köy Enstitüleri'nin 34. kuruluş yıldönümü dolayısı ile TÖB — DER Ankara Şubemiz de Ankara Halk Eğitim Salonu'nda bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıda TÖB — DER Ankara Şubemiz Başkanı Mustafa Düzgün, üyelerimizden Cemil Çakır, Ali Kurnaz, TÖB — DER Genel Başkanımız Ali Bozkurt ve Millî Eğitim Bakanlığı Baş Müşaviri Nuri Çelik Yazıcıoğlu birer konuşma yapacaklardır.

Ayrıca Köy Enstitüleri'nin kuruluş yıldönümü dolayısı ile çeşitli meslekî kuruluşlar da anma toplantıları düzenlemişlerdir.

başyazı

Köy Enstitüleri

1911 yıllarında bir eğitimci «Biz halkın bilgi seviyesini yükselterek ona bir düşünce bilhassa keşif ve yaratma nitelikleri kazandırmalıyız» diyordu.

Mustafa Kemal Atatürk, 1923'lerde bu sözlere şunları ekledi: «Eğitim ve öğretimde uygulanacak usul (yöntem) bilgiyi (...) maddî hayata, başarıya ulaşmayı sağlıyan işe dayalı ve kullanışlı bir aygıt (cihaz) haline getirmelidir.»

İ. Hakkı Tonguç ise «soyut ve genel nitelikte bir eğitim yoktur. Onun niteliği bireylerin uzmanlık ve meslek güçlerinde yansımalıdır.» diyordu.

Bütün bunlar İ. Hakkı Tonguç tarafından oluşturularak 1940 yıllarında uygulama alanına aktarıldı. Amaç, kendi ifadesiyle: «Çağdışı bilgilerin gevezeliği içinde kaybolmuş bireyci, bencil insanlar yerine hayata açık, toplumcu» dinamik insanlar yetiştirmekti.

Bu uğurda yaptığı iş: «Çevreyi hareket halinde tutan canlılığı koruyucu tedbirlerle» kitle dinanizmini,

TÜM ŞUBELERİMİZE

Türkiye öğretmenlerinin demokratik - meslekî mücadele örgütü TÖB — DER, en güç günlerde ve en güç koşullar altında kurulmuş, üyelerinin yardımlaşma ve dayanışmasını, meslekî ve demokratik mücadelesini onurla yerine getirmeye çalışmıştır. Örgütümüz bundan böyle de daha güçlü, daha disiplinli ve daha bilinçli olarak halkımızın demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinde payına düşen görevleri yapacak, eğitim sorunlarımızın halkımızın özlem ve çıkarları doğrultusunda ele alınıp çözümlenmesi, öğretmenlerin ve eğitim alanında çalışanların daha iyi yaşama ve çalışma koşullarına kavuşması için örgütlü ve demokratik mücadelesini sürdürecektir.

12 Mart sonrası dönemde örgütümüz, tutuklanan, kıyılan, sürgün edilen, düşüncelerinden dolayı suçlanan ve halen de bir kısmı hapishanelerde bulunan, açıkta olan üyelerimize sahip çıkmış, onlara maaş, hukuk ve çeşitli sosyal yardımlar yaparak, çoluk çocukları ile dosta düşmana karşı ayakta durmalarını sağlamıştır. Bunun onuru, güç günlerin gerektirdiği örnek dayanışma ve yardımlaşmayı gösteren, ödentilerini tam bir disiplin içinde aksatmadan zamanında veren üyelerimize ve genel merkez ödenti paylarını düzenli olarak veren şubelerimize aittir.

Halkımızla birlikte tüm anti - demokratik uygulamalara karşı çıkmış ve bugünkü nisbî özgürlük ortamına ulaşmada önemli görevler yapmış Türkiye öğretmenleri ve onları örgütü, güç günlerin henüz sona ermediğini ve eski karanlık günlerin gene geri gelebileceğini de hesabederek, kendini ve mücadelesini daha da geliştirip güçlendirmek zorundadır. Bunun için tüm üyelerimize ve yetkili arkadaşlarımıza, organlarımıza önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Özellikle üye ödentilerinin, **hiçbir gerekçe ve nedenle** aksatılmadan ve tam olarak toplanması, genel merkez paylarının geciktirilmeden ve zamanında gönderilmesi, en önemli bir görevdir. Bu dönemde TÖB — DER üyeleri mutlaka ödentilerini aksatmadan vermelidirler. Şube sorumlularımız bu konuda gereken duyarlılığı ve titizliği göstermelidir. Üyelerimiz, TÖB — DER üyeliğinin en önemli koşullarından birinin ödentilerini aksatmadan vermek olduğunun bilincine vardırılmalıdır. Ödentisini düzenli olarak vermek, gerek üyelerimiz için ve gerekse şubelerimiz için önemli bir ölçüdür. TÖB — DER çatısı altında toplanmış ve toplanacak meslektaşlarımızın «kafa ve kasa birliği» temeli üzerinde birleştikleri akıldan çıkartılmamalıdır. Ekonomik bakımdan güçlü bir örgütün meslekî ve demokratik mücadelesini daha etkin ve başarılı olarak yürütebileceği bilinmelidir. Tersine, ekonomik bakımdan zayıf örgütlerin ise birçok sorunları çözümleyemiyecekleri ve seslerini yeteri kadar duyuramıyacakları da bir başka gerçektir.

14 Ekim seçimlerinden bu yana, içine girdiğimiz yeni dönemde gevşemek bir yana, daha disiplinli ve daha sorumlu olmak zorundayız. Bu dönemde örgütümüzü her bakımdan daha ileri, daha güçlü ve daha etkili hale getirmek zorundayız. Halen örgütsüz olan büyük meslektaş kitlesini örgütümüz çatısı altında toplamak ve bunları örgüt disiplin ve anlayışı içinde eğitmek başlıca sorunlarımızdan biridir. Bütün bunlar ise bir yerde örgütlenme ve eğitim sorunudur. Örgütlenme ve eğitim ise bir yanı ile zorunlu olarak paraya, ekonomik güce ihtiyaç göstermektedir. Bu bakımdan ödenti sorunu örgütümüzün salt ekonomik bakımdan güçlü olması değil, tüm olarak her bakımdan güçlü olma sorunudur. **Şubelerimiz ve üyelerimiz, gerektiğinde ödentilerin dışında bağış, fahri üye ödentisi, temsil ve kitap satışından sağlanacak gelirlerle şubelerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılıyabilmeli ve genel merkez paylarını aksatmadan ve eksiksiz olarak göndermelidir.** Genel merkez paylarını göndermeyen, aksatan, eksik gönderen şubeler, bir anlam yerel derneklerden farksızdır. Aynı şekilde, üye ödentilerini vermeyen üyelerimizin üye olmayan meslektaşlarımızdan bir farkı kalmamaktadır. Ödentiler konusunda bütün uyarmalara ve gösterilecek titizliğe rağmen savsaklamada bulunan üyelere karşı tüzüğümüz hükümleri uygulanmalıdır.

Tüm üyelerimize ve şubelerimize önemle duyurulur. Saygılarımızla.

TÖB — DER GENEL MERKEZİ

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

BESNİ ŞUBEMİZİN AÇIK OTURUMU

TÖB — DER Besni Şubemiz, 17.3.1974 günü Dumlupınar İlkokulunda «**Türkiye'de Eğitim ve Öğretim Durumu**» konulu bir açık oturum düzenlendi. Kalabalık bir halk ve öğrenci topluluğu tarafından da ilgi ile izlenen toplantıda Atillâ Doğru, Hüseyin Doğan, Şükrü Çil, İsmail Doğan ve Ali İhsan Yinanç görev aldılar.

ARAPKİR ŞUBEMİZ DE KAĞIT OYUNLARINI YASAKLADI

TÖB — DER Arapkir Şubemiz de birçok şubemiz gibi şube lokalinde her türlü kağıt oyunlarını yasaklamıştır. Şubemizden bu konuda Genel Merkezimize gelen yazıda şöyle denilmektedir :

«Şubemizde amaçlarımıza daha iyi ulaşabilmek, üyelerimizin ve halkımızın kültür düzeyini yükseltmek ve uyuşturucu kahve kültüründen kurtarabilmek için tüm kahve oyunlarını lokalimizde yasaklamış bulunuyoruz.»

BAHADIN ŞUBEMİZİN EĞİTİM ÇALIŞMALARI

TÖB — DER Bahadın Şubemiz, 30.3.1974 tarihinde başlayıp 5.5.1974 gününe kadar sürecek eğitim çalışmaları düzenlemiştir. Öğretmenlerin ve halkın izleyeceği eğitim çalışmalarının konuları ve sunucuları şöyledir :

Eğitim ve Öğretim Sorunları (F. Bektaş, Ziya Özalp), Türk Kadınının Toplumdaki Yeri (Nuriye Koç, Türkan Akpınar), Beslenme (Hasan Harman), Çevre Sağlığı (Süleyman Çalışkan), İmece (Dede Durmuş), Atatürk Devrimciliği (Bektaş Akpınar, Şükrü Doğanay), Doğal Kaynaklarımız (Yüksel Koç), İş ve İşçi Sorunları (Yüksel Balkan), Kooperatifçilik (Ali Önder Koç).

BÖLGE TOPLANTILARIMIZ SÜRÜYOR

Örgütlenme ve eğitim çalışmalarımızı daha da yoğunlaştırmak için düzenlediğimiz bölge toplantılarımız sürüyor. Genel Merkez Yöneticilerimizin, Danışma Kurulu Üyelerimizin ve Bölge Temsilcilerimizin de katıldığı toplantılarda, çeşitli meslek ve eğitim konularında hazırlanan bildiriler sunulmakta ve bunlar üzerinde tartışmalar yapılmaktadır. Büyük öğretmen kitlesi ve halk tarafından ilgi ile izlenen bu toplantılar, üyelerin eğitilmesine, şubeler arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesine, genel merkezle şube bağlarının güçlenmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır.

Son olarak yapılan bölge toplantılarının yerleri ve bu toplantılara katılan genel merkez temsilcilerinin adları şöyledir :

1. **AMASYA** : Burhan Biber, Şaban Sezen.
2. **SİVAS** : Musa Uysal, Ali Bozkurt.
3. **SAMSUN** : Hamdi Konur, Burhan Biber.
4. **BURSA** : Mehmet Kopan, Ali Bozkurt.
5. **BALIKESİR** : Erdal Çalı, Avni Aytan.
6. **ESKİŞEHİR** : Nazım Bayata, Şaban Sezen.
7. **ADANA** : Celal Yıldız, Binali Seferoğlu.

HORASAN'DA DÖRT ÖĞRETMENİN EVİ KURŞUNLANDI

Horasan Lisesi Öğretmenlerinden Yalçın Kaya, İbrahim Sarı, Emin Erdoğan ve Ali Rıza Kantekin'in ortaklaşa kalmakta oldukları ev 31.3.1974 günü gecesi kimliği bilinmiyen kişiler tarafından kurşunlanmıştır. Atılan kurşunlardan biri evin camını kırmış, öğretmenlere ait elbiseleri delerek duvara saplanmıştır. O anda uyanık bulunan öğretmenlerden ikisinin kurşun beş santim yakınından geçmiştir.

Olayı hemen ilgililere duyuran öğretmenler, ilgililerden tam bir «ilgisizlik» görmüşlerdir. Olayla ilgili olduğu iddiasıyla Canip Kılıç adında öğretmenlerle arası iyi olan ve öğretmenlerin evine gidip gelen bir öğrenci gözaltına alınmıştır. Öğrenci karakolda dövülmüş, saçları yolunmuştur. Polis, öğrencinin «Öğretmenler bana 3.000 TL. verdiler, ben de bu para ile bir tabanca aldım ve evlerini kurşunladım» şeklinde ifade vermesini istemiş, fakat öğrenci atılan dayağa ve saçlarının yolunmasına rağmen bu yanlış ve zorlama ifadeyi vermemiştir.

İlgililerin gerçek suçluları ortaya çıkarıp yakalama konusunda gösterdikleri ilgisizliği protesto etmek amacıyla Horasan Lisesi öğretmenlerinden Yalçın Kaya, İbrahim Sarı, Behçet Gürdal, Emir Erdoğan, Ali Rıza Kantekin ve Sefa Aydemir görevlerinden istifa etmişlerdir.

Öğretmenlerin evlerinin kurşunlanmasıyla ilgili olaylar şöyledir :

1. «Komandocu» Horasan Müftüsü Osman Endiz lisede din derslerine girmektedir. Bir süre önce müftüden din dersleri okul yönetimince alınmıştır. Bunun üzerine müftü Kaymakamlığa ve Valiliğe şikayette bulunmuş, Camide halkı öğretmenler aleyhine kışkırtmıştır. Müftü Horasan'a başka bir yerden «komandocu» olduğu için geçmiş dönemde sürgün gelmiştir.

2. Horasan Lisesi öğrencilerinin sahneye koydukları Talip Apaydın'ın «Bir Yol» adlı oyunun 30.3.1974 günü akşamı yapılacak ilk temsiline son dakikada engel olunmuştur.

3. 25.3.1974 günü kutlanan Horasan'ın kurtuluş gününe Erzurum'dan yakalarında «bozkurt» rozetleri bulunan komandolar gelmiştir. Bunlar törende halkı öğretmenlerin aleyhine kışkırtan Horasan'daki bir askerî birlikte görevli üsteğmenle görüşmüşlerdir.

Horasan Lisesi Öğretmenlerinden Hasan Sarı geçtiğimiz sonbaharda yolu kesilerek dövülmüş, bazı öğretmenlerin ramazanda oruç tutmadıkları iddiasıyla evleri taşlanmıştır.

Öğretmenlerin evlerinin kurşunlanması ve olayla ilgili olmayan öğrencinin karakolda dövülmesi halk arasında üzüntü ve tepki ile karşılanmış ve halk çeşitli yerlere tel çekerek suçluların yakalanmasını istemiştir.

haberler

BİR LİSE MÜDÜRÜNÜN MARİFETLERİ

TÖB — DER Akdağmadeni Şubemizden bildirildiğine göre, Akdağmadeni Lisesi Müdürü, Şubemiz levhasını yazan üyemiz lise öğretmeni Nejat Doğramacı'yı makamına çağırarak tehdit etmiş ve hakkında yazılı soruşturma açmıştır. İşgüzar müdürün, TÖB — DER'in komünist bir kuruluş olduğunu ileri sürdüğü bildirilmektedir. Ayrıca bu partizan müdür, 2.2.1974 günü üyemiz Doğramacı'yı dövmüştür. Bunun üzerine müdür hakkında soruşturma açılmış ve hakkında lüzumu muhakeme kararı verilmiştir.

Lise müdürü geçen yıl da bazı öğretmenleri tedirgin etmiş, sürülmelerini sağlamıştır. Lisede «bozkurtçuluğu» da teşvik eden müdür, TÖB — DER'li öğretmenlere ücretli ders vermemektedir.

DANIŞTAY BAKANLIĞIN DÖRT İŞLEMİNİ DURDURDU

Danıştay Beşinci Dairesi, geçtiğimiz dönemde görevlerinden uzaklaştırılmış bulunan dört üyemiz hakkında yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Bu üyelerimizin adları şöyledir :

Ergun Önem, Murat Gökten, Veyis Yılmaz, Kazım Budak.

DANIŞTAY BAKANLIĞIN BİR İŞLEMİNİ İPTAL ETTİ

Dnıştay Beşinci Dairesi, 26.2.1974 tarihinde TÖB — DER Nazilli Şubemiz üyelerinden Mehmet Danışman hakkındaki sürgün kararını oybirliği ile iptal etmiştir.

Danışman, Nazilli Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni iken düşüncelerinden dolayı meslek dersleri öğretmenliğinden alınarak Amasya Taşova İlçesi Aydınca Ortaokulu Türkçe Öğretmenliğine sürülmüştü.

HABERLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ YOK MU?

Bazı sayın vatandaşlar ve okul yöneticileri geçmiş dönemin alışkanlığı ile özellikle öğretmen okullarında öğrencilerin haberleşme özgürlüğünü pervasızca çiğnemektedirler. Akşehir Öğretmen Okulu öğrencilerinden Mehmet Mihdi Avcı'nın bir arkadaşına yazdığı mektup postadan alınmış ve okul idaresine verilmiştir.

GEDİK KARAKOÇAN'DAN GÜMÜŞHANE'YE SÜRÜLDÜ

TÖB — DER Karakoçan Şubemiz üyelerinden Şükrü Gedik, il disiplin kurulu kararı ile 25.3.1974 tarihinde Gümüşhane'ye sürülmüştür.

Gedik, Millî Eğitim Müdürlüğüne başvurarak sürülme gerekçesinin kendisine bildirilmesini istemiştir. Millî Eğitim Müdürlüğünün Gedik'e verdiği cevap aynen şöyledir :

«Biz hakkınızda disiplin kurulu kararı değil, istişari karar almışızdır. Bunu size tebellüğ ettiremeyiz.»

Gedik'in sürülmeden önce savunması dahi alınmamıştır. Üyemiz hakkındaki bu haksız işlem danıştaya götürülecektir.

DERİK'TE ŞUBEMİZE VE ÜYELERİMİZE BASKI

28.11.1973 tarihinde verdiğimiz yetki ile kuruluş hazırlıklarına başlayan TÖB — DER Derik Şubemizin tüm yasal işlemler yerine getirilmiş olmasına rağmen çalışması engellenmektedir. Şubemizin kurucularının bildirdiğine göre Derik Cumhuriyet Savcılığı ile Derik Emniyet Yetkilileri şubemizin **«Vilayet onayı gelmeksizin hiçbir çalışma yapamıyacağını»** söylemektedirler.

Genel merkezimiz Derik Kaymakamlığına bir yazı ile durumu iletmiş ve şubemizin çalışmalarına engel olunmamasını, **«vilayetten onay gelmesinin»** sözkonusu olmadığını belirtmiştir.

KARANLIKTAGEZER'İN KARANLIK İŞLERİ

Sezai Akalın, Hakkari'de bildiri dağıtarak komünizm propagandası yaptığı için Hakkari Ağır Ceza Mahkemesine verilmiştir. Akalın mahkemede yaptığı açıklamada kendisinin Hakkari İlköğretim Müfettişlerinden Nusret Karanlıktagezer tarafından görevlendirildiğini belirtmiş ve bunun üzerine de mahkemece beraet ettirilmiştir. Sezai Akalın'ı ajan olarak görevlendiren Karanlıktagezer ajan-provakatör kullanarak Hakkari'de bir çok öğretmenin tutuklanmasına yolaçmıştır. Daha sonra Urfa'ya atanan Karanlıktagezer iki yıldan beri burada çalışmakta olup son olarak Amerika'ya gitmek üzere Ankara'da Devlet Lisan Okulunda okumaktadır.

BU KIYIM ŞEKLİ SÜRECEK Mİ?

Geçtiğimiz dönemde görülen kıyım şekillerinin biri de şu idi : Özellikle öğretmen okullarında çalışan meslek dersleri öğretmenlerini öğretmen okullarından alıp ortaokullara ek branş öğretmenliklerine vermek. Böylece öğretmen okullarında meslek dersleri gibi önemli bir dersin öğretmenliğini yapan meslektaşlarımız, ortaokullarda beden eğitimi öğretmeni, resim öğretmeni, gibi dersleri okutmaya zorlanıyorlardı. Bu meslektaşlarımızın yerlerine ise faşist zihniyetli öğretmenler atanıyorlardı. Örneğin, şimdi Eskişehir milletvekili olan Murat Kahyaoğlu, Eskişehir İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmenliğinden alınıp Uşak Atatürk Ortaokulu Beden Eğitimi Öğretmenliğine, İbrahim Akkoç Malatya Mustafa Kemal İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmenliğinden, Amasya 12 Haziran Ortaokulu Müzik Öğretmenliğine, Nazilli Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmenlerinden Süleyman Küçüksümbül ile Mehmet Danışman Afyon ve Amasya İlçe ortaokullarına beden eğitimi öğretmeni olarak verildiler. Bunlar bir kaç örnek sadece...

Geçen dönemde bu türlü kıyıma uğrayan meslektaşlarımız, yeni bakandan bu konuya eğilmesini istemektedirler.

AKKURT'U KAYBETTİK

TÖB—DER İstanbul Şubemiz üyelerinden Muharrem Akkurt, yakalandığı hastalıktan kurtulamıyarak aramızdan ayrılmıştır. Üyemizin ailesine, yakınlarına ve arkadaşlarına başsağlığı diler, acılarını paylaşırız.

BALCI'YI KAYBETTİK

TÖB—DER Eskişehir Şubemiz üyelerinden Mehmet Balcı'yı 2.1.1974 günü kaybettik. Üyemizin ailesine, yakınlarına ve arkadaşlarına geçmiş olsun der, acılarını paylaşırız

HARUNİYE OLAYLARININ İÇYÜZÜ

28 Mart, Haruniye'nin düşman işgalinden kurtuluşu günüdür. Haruniyeliler her yıl bugünü büyük coşku ile anmakta, şenlikler yapmaktadır. Çünkü emperyalist ordularının kovulduğu bu günün önemini çok iyi kavramışlardır.

Haruniyeliler düşman işgalinden kurtuluşlarının 54. yıldönümünü de kutlamak için köylerden, yedisinden yetmişine kadar hepsi gelmişler ve dedelerinden kalma Millî Mücadele hatırası elbise ve silahları ile donanmışlardı.

Halkımızın emperyalizme karşı tepkisini, savaşını unutturmak, ilerici, devrimci unsurlara karşı halkı kışkırtmak için MHP militanları (komandolar) tarafından bir tertiple karşılaştık. Tertip şuydu:

Düziçi İlköğretmen Okulu, ortaokul ve bir gazinonun önüne oraklı çekiçli elle hazırlanmış birer Rus bayrağı asılmıştı. Haruniye ile Hacılar kasabası arasındaki duvarlar, bazı evler, bir cami, trafik işaretleri üzerine Mao, Lenin, Ecevit adları, orak çekiç işareti çok fazla olarak yazılmış, yine «Moskova'ya koş» cümlesiyle karşılaşılmıştı.

28 Mart mahallî kurtuluş bayramını kutlamaya toplanmış halkın bu manzara karşısında neşesi kaçmış ve herkes bu tertibi yapanları araştırmaya, bulmaya başlamışlardı.

İşte tertipçilerin oyununu da bozan halkın uyanık, akıllı, kışkırtmalara kulak asmayan bu soğukkanlı tutumu sebebolmuştur.

27 Mart'ı 28 Mart'a bağlayan gece Haruniye'de bazı kıpırtılar olmuştu. MHP militanları telaşlı, sıkıntılı, gizli toplantılar yapıyorlardı. Halk bütün bu tertip hazırlıklarını olaydan sonra hatırlamıştı. Kadirli'den gelen çetelerin yarısı MHP militanları, komandolardı. Onlarda da dikkat çekici acaip bazı davranışlar olmuştu.

Bu tertibi hazırlayanlar çok geçmeden kendilerini belli ettiler. Çünkü kışkırtma tahriklerine başlamışlar, sağdan soldan «komünistlere ölüm», «bir tek komünist kalmasın» çığlıkları gelmeğe başlamıştı. MHP'li bir militan kürsüye konuşmacı olarak çıkmıştı. (Durdu Öner adındaki bu şahıs suçunu itiraf etmiştir.) «Komünistler yurdumuzu bölüyorlar, faaliyetlerine devam ediyorlar. Bugün bu aziz topraklara Rus bayrağı çektiler. Lenin, Mao, Ecevit yazdılar. Bunlara karşı birleşelim. Bunlara ölüm.» diyordu. Ayrıca Kadirli'den, Osmaniye'den gelen komandolar halkın arasına karışmış, durmadan kışkırtma hareketlerine devam ediyorlardı. Fakat halk uyanıktı. Kışkırtmaları ve olayın tertipçilerini çoktan tesbit etmişlerdi. Çocuklar dahi «bunu yapan Türkeşçi komandolar» diyorlardı.

Kışkırtmacı konuşmacı MHP militanlarından Durdu Öner'in konuşması 27 Mart'ta yazılı olarak hazırlandığı halde 28 Mart'taki olayları anlatıyordu. Bu suç delili konuşmadan ötürü bu şahıs tutuklandı. Yine bayrak yapılan kumaşı satan Hacılardaki esnaf Hasan Yalçın kumaşın, kendisinden Durdu Öner tarafından alındığını ihbar etmiş ve olayın aydınlanmasında büyük yardımları olmuştur.

MHP militanı Durdu Öner, suç ortağı bazı arkadaşlarını da söylemiş ve onlar da tutuklanmıştır. Durdu Öner gibi diğer tutuklananlar da MHP militanlarıdır. Olayın tahkikatı adlî mercilerce yapılmaktadır. Onun için olayın bu yönünde fazla durmak istemiyorum.

Bu tertibin genel olarak amacı şuydu: Dünya finans kapitalinin ve Türkiye'deki ortaklarının çıkarları doğrultusunda, halkımızın demokratik hak ve özgürlüklerini kısıtlamak, çıkacak olan affı «komünistler faaliyetlerine devam ediyor» diye sabote etmek, fikir ve düşünce özgürlüklerinin gelmesini «komünistler yurdu satıyor» diye engellemek, halkımızı temel sorunlarından uzaklaştırarak tertiplerin içine itmek ve Ecevit Hükûmetini bu tertiplerle yıpratarak tekrar bir baskı döneminin gelmesine çalışmaktır.

Görülüyor ki Türkiye'de buna benzer son günlerde çeşitli olaylar sahneleniyor. Haruniye'deki olay da yukarda genel amacını anlatmaya çalıştığımız sebepler yüzünden sahnelenmiştir.

İlerici, devrimci, özgürlükçü halkımıza çağrımız bu tertip ve tahrikler karşısında uyanık bulunması, tertipçilerin maskesini düşürmesi, tekrar gelmesine çalışılan baskı rejiminin zararlarını gözden uzak tutmayarak Haruniye halkının uyanıklığını ve gerçekçi tutumunu göstermelerini istemektir.

YÖNETİCİLERİN TELAŞI

İsmail PEKMEZCİ
TÖB — DER MARDİN Şube Bşk.

Son günlerde «Hemşeriler Çiftliğinde» (Mardin illî Eğitim Müdürlüğü) bir telâş var. Yaptıklarının he-ının istenmesinden korkuyor olmalılar. Devrimci öğret-enlere yönetici kesimler tam cephe alarak hücum ha-deler. Kendilerini haklı çıkarmanın telâşı içinde biz-e baskı yapmak istiyorlar. Sanki bir yetkili edasıyle)B—DER çalışmalarımızı eleştirip, TÖB—DER hakkında ir yürütüyorlar. Hatta TÖB—DER'i yargılamaya bile lkıyorlar.

Aşağıda sunacağım soruşturma, bu telâşlarını gös-miyor mu?

18 Şubat 1974 tarihinde, Mardin Millî Eğitim Müdü-yardımcısı Suat Albayrak tarafından yürütülen iki -uşturma geçirdim. Soruları çok ilgi çekici bulduğum n sizlere duyurmayı uygun buluyorum.

11 Kasım 1973 günü Mardin TÖB—DER'de, daha riki bir tarihte Savur TÖB—DER Şubemizde birer ko-şma yapmıştım. Nasıl bilgi aldıklarını da çok merak iğim bu konuşmalarım üzerinde bana. dolaylı olarak)B—DER'e çeşitli sorular yöneltiliyor. Bunlardan bir çını aynen sıralıyorum :

1 —) a — «Hilafet özlemcileri. saltanat alkışçıları» zlerinden kastetdiğiniz anlam nedir? çizdiğiniz bu çer-ve Eğitim camiası mıdır?

b) Kimler tarafından dövüldünüz? Sövüldünüz? Ki-el meselelerinizi neden bir mesleki ve sosyal dayanış-ı kuruluşu olan TÖB—DER toplantısına getirdiniz? el bir meselenin diğer öğretmelere intikali bir kitle reketini teşvik etmez mi?

2. TÖB—DER'in siyasal bir kuruluş olduğunu söy-'orsunuz. Siyasal güç olduğunuzu neden iddia ediyor neden TÖB—DER'i kitleye siyasi bir güç olarak empoze iyorsunuz?

3. «Eğer çalışan sınıf ve zümreler özgür bir şekilde ;ütlenebilirse ve temsilcisi olduğu sınıf ve çıkarları-nı açıkça savunabiliyorlarsa» gibi sözler kullanarak Türk toplumunun içerisinde bir sınıf farkının varlığını mı ifa-de etmek istiyorsunuz? Böyle iktisadî bir sınıf varsa bunlar öğretmenler midir?

4. «Sesimizi egemen güçlere duyurmak için bir bas-kı grubu...» sözündeki egemen güçlerden hangi kitleyi kastediyorsunuz?

5. TÖB—DER'e üye öğretmenlerin «baskılara, yasa dışı kıyımlara yiğitçe göğüs gerdiler. Bilmeliyiz ki hiçbir özgürlük bağış olarak verilmez. Bağış olarak verilen öz-gürlükler kolaylıkla geri alınırlar.» sözlerinizle «özgür-lüklerimizin sınırlarını genişletmek başlıca hedefimizdir» sözlerinizden içerisinde hayatınızı devam ettirdiğiniz toplum düzeninde özgürlük olmadığını mı kastediyorsu-nuz? Ki size göre yoktur. O halde söz konusu özgürlüğü hangi vasıta ve tutacağınız yolla almayı tasarlıyorsunuz? açıklayınız.

6. Yürürlükteki kanunlara göre devlet memurlarını sendika kurma veya sendikal hareketlerde bulunma hak-kına sahip bulunmadıkları, yine siz de bir öğretmen ola-rak aynı durumda bulunduğunuza göre dünya ülkelerin-den örnekler göstererek sendikal haklar istemeniz suç sa-yılmaz mı? «TÖB—DER Baskılara yasa dışı kıyımlara yi-ğitçe göğüs gerdiler» tabirini kime, hangi grup veya müesseseye karşı kullandınız? Yiğitçe göğüs germek için size kim ve nerede baskı yaptı. Varsa belgeleriyle açıklayınız?...

7. TÖB—DER ana hedeflerinin öğretmenler arası sosyal, kültürel ve ekonomik dayanışma anlayışı ile ku-rulan bir dernek olmasına rağmen TÖB—DER'i «siyasal bir meslek kuruluşu» olarak tarif ediyor ve tanıtıyorsu-nuz. Açıklayınız?

Her zamandan daha güçlü ve bilinçli olarak mücade-lemize devam ediyoruz. Tüm TÖB—DER'li öğretmenlere devrimci selâmlar, iyi çalışmalar dilerim.

BİZE GELEN YAYINLAR

SOSYAL SINIFLAR
(kriter ve göstergeler)
Muzaffer SENCER
424 Sayfa 30 TL.
İsteme Adresi : P.K. Karaköy - İSTANBUL

★

A N I L A R
Victor HUGO
15 TL.
İsteme Adresi : Yeşilçam Sk. 3/1
Beyoğlu - İSTANBUL

K Ö K E N
Aylık Düşün ve Kültür Dergisi
Yıllık Abonesi : 75 TL.
Sayısı : 5 TL.
Haberleşme Adresi : P.K. 150 Yenişehir - ANKARA

★

İZCİ LİDERİ'NİN EL KİTABI
Metin Genç
15 TL.
İsteme Adresi : Metin Genç, İmam-Hatip Okulu Öğretmeni KIRIKKALE

ÖRNEK BİR KARAR

T.C.
ASKERİ YARGITAY

Esas No. : 1974/15

Karar No. : 1974/ 8

İ L Â M

Türk Milleti adına adalet dağıtan Askeri Yargıtay 2. Dairesi; Askeri Yargıtayın kuruluşuna dair 1600 sayılı kanunun 5 ci maddesi gereğince :

Başkan : Hak.Alb. Asım ÜLGENER
Üye : » » Yaşar YÜCEDAĞ
Üye : » » Hakkı ERKEN
Üye : » » Kemal ORHON
Üye : » » Hamdi ÖNER

lerden müteşekkil olarak Ankara'da Askeri Yargıtay Mahkeme salonunda toplandı.

Raportör Hak. Alb. Hamdi ÖNER dinlendi.

Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB—DER) Yönetim Kurulu üyesi Ali Rıza KAYAALP ve arkadaşlarına ait yasaklanmış kitaplar hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri Mahkemesince verilen 1.8.1973 gün ve 1973/118-59 sayılı müsadereye ait kesin kararın bozdurulması için M.S.B. tarafından Askeri Yargıtay'a başvurulması istenmekle, Başsavcılığı bu istemi kapsıyan 28.12.1973 gün ve 1973/2485-1075 sayılı Tebliğnamesiyle dosya 2. Daireye gelmiştir.

ASKERİ YARGITAY KARARI : Yapılan incelemede; TÖB—DER Yönetim Kurulu üyesi Ali Rıza KAYAALP ve arkadaşları hakkında yayınladıkları bir bildiriden dolayı T.C.K.nun 159/1 maddesine dayanılarak Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 numaralı Askeri Mahkemesinde kamu davası açılmış ve yapılan yargılama sonunda beraet etmelerine rağmen bu kişilere ait olup yargılandıkları fiille hiç bir bağlantısı olmayan ve sadece beraete konu olan suçla ilgili olarak yapılan aramada ele geçen neşriyat ve eşyaların zoralımına karar verilmiş ve temyiz incelenmesinde anılan hüküm zoralıma ilişkin kısmından dairemizin 7.6.1973 gün ve 1973/134-141 sayılı ilamı ile bozulmuştur.

Bozma üzerine yeniden yapılan yargılama sonunda karar mahkemesi, suçla bağlantısı olmayan ve münhasıran zoralıma tabi olan esya hakkında karar vermek yetki ve görevi C.M.U.K.nun 392/2. maddesi gereğince Sulh Hakimine aittir gerekçesi ile, dava dosyasını gereği yapılmak üzere Askeri Savcılığa iade etmiştir. Askeri Savcılık bu karara 30.7.1973 de itiraz etmiş ve dosya Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No.lu Askeri Mahkemesine intikal etmiş ve bu mahkeme savcılık tarafından yapılan itirazı yerinde görerek 1.8.1973 gün ve 1973/118-59 sayılı kararı ile neşriyat ve eşya hakkınra kesin olarak zoralım kararı vermiştir. Bu karara karşı sanıklar müdafii tarafından itiraz edilmiş bu defada Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 numaralı Askeri Mahkemesince itiraz hakkında (Bir karar ittihazına mahal olmanığına) dair karar verilmiştir.

M.S. Bakanlığı Askeri Yargıtay Başsavcılığına verdiği yazılı emirde; 1 numaralı Askeri Mahkemece duruşmalı olarak 30.7.1973 tarihinde tesis edilen ve açıkca zoralım hususunda görevsiz olduklarını bildiren karara karşı aynı mahkeme Askeri Savcılığının temyiz yerine itiraz yoluna gitmesinin duruşmalı olarak verilen karara karşı vaki itiraz üzerine 3 numaralı Askeri Mahkemenin C.M.U.K.nun 392/2. maddesine muhalif olarak görevi olmadığı halde zoralıma karar vermesinin kanuna aykırılığı ileri sürülmüştür.

353 Sayılı Yasanın 202 ve bu kanuna göre daha genel bir nitelik taşıyan C.M.U. Yasanın 297. maddeleri hangi hallerde hangi çeşit kararlara karşı itiraz edilebileceğini açıkca hüküm altına almış bulunmaktadır.

Buna göre; As. Yargıtay 2. Dairesinin bozma ilamı üzerine 1 Numaralı Askeri Mahkemece duruşmalı olarak verilen 30.7.1973 tarihli karara karşı temyiz incelemesi mümkün iken Askeri Savcılığın itiraz yoluna giderek karar tesisi yasaya aykırı görüldüğünden yazılı emir talebinin kabulü ile Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No. lu Askeri Mahkemesinin 1.8.1973 gün ve 1973/118-59 sayılı görevi dışında tesis ettiği müsadere kararının 353 sayılı Yasanın 243. maddesi gereğince **BOZULMASINA** ve **KALDIRILMASINA, OYBİRLİĞİ** ile 17.1.1974 tarihinde karar verildi.

Başkan Hak.Alb. A. ÜLGENER		Üye Hak.Alb. M. YÜCEDAĞ
Üye Hak.Alb. H. ERKAN	Üye Hak.Alb. K. ORHON	Üye Hak.Alb: H. ÖNER

O, O GÜN VE ANITI
(17 Nisan 1940 KÖY ENSTİTÜLERİ)

M. Rauf İNAN

(Ve Akdenizi Gösterdiği «hedef» ten tam 6 ay önce :)

O gün, Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmiş bulunan «Köy Enstitüleri Kanunu» nun doğum yıldönümü kutlanır, Köy Enstitüleri uygulaması açıklanır.

Eğitim konusunda Millet Meclislerimizden değerli pek çok kanunlar çıkmıştır. Büyük öğretmen kitlesinin özellikle ve sadece bu kanun için böyle törenler düzenlemesinin elbette önemli nedenleri var :

1. Bu kanunla, **«halkçılık», halk içinlik** ve **halka görelik** ilkesinin eğitime tam anlamında uygulanması gerçekleştirilmiştir.

2. Uzak olmıyan bir günde gerçeklerin, zorunlukların bizi Köy Enstitüleri uygulamasına ittiği, hatta zorladığı kavranacak; o zaman bazı fırsat kahramanı kişiler veya memleketler o eğitim sistemini —kendileri yeni icat ediyormuşcasına— ortaya atacaklar. Ülkücü, Atatürkçü aydınlar başından sonuna kadar Türk zekâsının malı olan bu sistemi, kimseye kaptırmıyacaklar, onu; elde edilmiş deneyleriyle, sonuçlariyle hazır bulunduracaklar. Çünkü bu eğitim uygulaması gerçekte eğitim sistemlerinde kökten bir devrimdir. Gelişmekteki memleketler için tek çıkar yoldur. Bu yol şimdiden aranmaya başlanmış adına da «Toplum Okulu» «Toplum Kalkınması» deniyor.

Köy Enstitülerindeki sistemle **halkçı eğitimin** uygulanması şöyle doğmuştu : Başında halkın içinden gelmiş önderlerle, sade yurdumuzda değil, az zamanda bütün dünyada büyük bir devrim sağlanmıştı. Bu devrimin önder ile, Türk Milleti **«Kuvayı milliyeyi âmil = millet gücünü etken»** ve **«iradei milliyeyi hâkim ulusal iradeyi egemen»** kılarak Kurtuluş Savaşı'nı başarmış, yeni Devletini kurmuştu.

Aynı ilke, aynı ülkü ve aynı yöntemle başarılacak başka bir ağır savaş daha vardı : İçte yaygın ve etkin bir düşmana karşı ki, gerçekte dıştaki düşmanı vatan topraklarına çeken de o idi : Kara cahillik, onun eseri sefillik, bu ikisinin doğurduğu gerilik.

Bu kurtuluş savaşı birincisinden daha zorlu. Nasıl di, zaman da bunu gösterdi. Kurtuluşun, devrimlerin önderi, daha Birinci Savaş'ın başında bu düşmanı tanıtmıştı, onunla savaşın stratejisini açıklamaya çalışıyordu. 1 Mart 1922 Meclisi açış söylevinde Mustafa Kemal Paşa milletin kaderindeki «haraplığın ve yoksulluğun tek sebebi» olan gerçeği belirterek bu savaşın «hedef» ini işaret etmişti; Akdenizi gösterdiği «hedef» ten daha 6 ay önce :

«Türkiye'nin sahibi aslîsi ve efendisi, hakikî müstahsil olan, köylüdür. O hâlde herkesten çok refah, saadet ve servete lâyık olan köylüdür. Bunun için Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'nin iktisadî siyaseti bu gayeyi temine matuftur.

Diyebilirim ki, bugünkü harabiyetin ve mahrumiyetin yegâne sebebi bu hakikatın gafili bulunmuş olmamızdır...

Hakikattir ki, yedi asırdanberi cihanın dört köşesine sevkederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini yabancı topraklarda bıraktığımız ve yedi asırdanberi emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz ve buna mukabil daima tahkir, terzil ile mukabele ettiğimiz ve bunca fedakârlıklarına ve ihsanlarına karşı nankörlük, küstahlık ve cebbarlıkla uşak menzilesine indirmek istediğimiz bu asil sahibin huzurunda bugün ihtiramla hakikî vaziyetimizi alalım...»

«Demiştik ki, memleketin sahibi aslîsi ve hey'eti içtimaiyemizin unsuru esasîsi köylüdür, işte bu köylüdür ki, bugüne kadar nuru maariften mahrum bırakılmıştır. Binaenaleyh, bizim takip edeceğimiz maarif siyasetinin temeli evvelâ mevcut cehli izale etmektir...»

16 Yıl, sürekli olarak, bu düşmanı anlatmıya çalıştı, onunla savaşın stratejisini, araçlarını, yollarını, yöntemlerini gösterdi ve hazırladı. 24 Mart 1923 günü Kütahya'da lise binasında öğretmenlerle olan toplantıda, bu savaş vazifesini özellikle «irfan ordusu» diye adlandırdığı öğretmen kitlesine verdi. Onun ilkelerinden «halkçılık», büyük halk yığınlarını, ilk önce ve herşeyden önce kara cahillikten ve yoksulluktan kurtarmak içindir. Zaman gösterdi ki, bu svaşın başarılması ancak yeni yöntemler ve —yine O'nun deyimiyle— **«Pratik tedbirlerle»** gerçekleşebilecek. **Halk için, halka göre** ve **halka uygun** yeni bir eğitim sistemine ihtiyaç vardı. Uygulamadaki sistem, halkın içinden aldığını, yetiştirdikten sonra asıl kökünden ayırıyor; **kendi alın yazısının çabasına ve refahının kaygısına düşürüyor.** Bu kaygıya kapılmayan, köküne, halka alın yazısı ile bağlı kalanlar ancak özel yetenekli ülkücülerdi. Büyük savaşları da bunlar başarıyorlardı.

Bunu Cumhuriyetin daha ilk yılında Ziya Gökalp şöyle belirtiyordu : (Türkçülüğün Esasları - Halka Doğru»).

«Güzidelerin (seçkinlerin) çocukken aldıkları terbiyede millî hars (kültür) yoktu. Çünkü, içinde okudukları mektepler, halk mektebi değildi. Bu sebeple milletimizin güzideleri millî harstan mahrum olarak yetiştiler. Gayrî millîleşerek yetiştiler. Şimdi bu eksikliği tamamlamak is-

tiyorlar. Ne yapmalıdır? Bir taraftan halkın içine girmek, halkla beraber yaşamak... Deha esasen halktadır... Fakat bugün itiraf etmeliyiz ki, bu seçkinler (güzideler) halka doğru yalnız bir tek adım atabilmiştir. Tamamiyle halka doğru gitmiş olmak için, halkın içinde yaşıyarak, ondan millî harsı tamamiyle almak lâzımdı. Bunun için yalnız bir çare vardı ki, o da Türkçü gençlerin muallimlikle köylere gitmesidir.»

«Halkçılık» için bu kadarı da yetmez elbette.

Daha 50 yıl önce, Vatan Şairi Namık Kemal bu amaçla şöyle sesleniyordu:

«Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten!»

Kendisi için de:

«Musırrım, sabitim ta can verince, halka hizmette.» diyor.

Köy Enstitülerinin mimarı Hakkı Tonguç ta «Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy» kitabında (sahife 357) şöyle diyordu:

«Türk gençleri için asıl vatan Türk köyleridir. Orada tek bir insan değil, kitleler daha doğru ve daha güzel bir hayat iştiyakı ile ölüyor.

Orada ırkı, kanı biz «münevveler» le müşterek olan insanlar tabiatın ve vustaîliğin esiridirler; bizim hürriyetimizden nasip almak istiyorlar. Bizden insanlık yardımı bekliyorlar.

Kararmaya başlıyan eski meş'aleyi yeniden canlandırmak lâzımdır.»

«Gençler! Halka doğru ve halk için.»

Bir Millî Eğitim Bakanı, Hasan Âli Yücel —bir gecede bir kırmızı gül yetiştirebilmek için, kalbini gül ağacının dikenine dayıyarak bütün kanını ona aktaran bülbül gibi— 21 yıl yaşamının özsuyunu, tüketinceye dek, bu yola akıttı.

Ve İnönü de 1946 da Antalya'da şunu söylemişti:

«Bütün siyasî ve askerî hayatımdaki vazifelerin hiçbirini kaale almadan diyebilirim ki, öldüğüm zaman Türk Milletine iki eser bırakmış olacağım: Bunlardan biri Köy Enstitüleri, diğeri de müteaddit partilerdir.»

Halkçılık ilkesini gerçekleştirmek için bütün halk kitlesinin kökü ve gövdesi olan köylüyü uyarmak, harekete getirmek, kendi gücüyle kendisini kara cahillikten, sefillikten, gerilikten kurtarmak için yeni bir kuşak gerekti. Yapılan denemelerle bunu sağlıycak, **«halkçı eğitim»** yöntemi bulunmuştu; Köyün içinden alınacak, onun kültürü ile ve onun hayat koşullariyle yetiştirilecek bir kuşak. Kendi alın yazısını halkınkinden ayırmıyacak, kendi kaderini onunkinin içinde görecek bir kuşak.

1937 deki «Köy Eğitmenleri Kanunu» tasarısında «köy eğitimi meselesi» nin gerekçesinde (madde 4) şöyle deniyordu: «6 — Köyün mukadderatı ile kendi mukadderatının birbirine bağlı olduğunu bilerek çalışmaktır...»

Köy için, onun içinden yetişmiş bu aydın kuşak **kendi alın yazısının çabası, kendi refahının kaygısı ile, halktan ayrılmıyacak,** içinden geldiği aslını bırakmıyacak, kalbiyle onun nabzına bağlı, bütün kaderiyle her zaman ondan kalacaktı. Onun ihtiyaçlarını, sıkıntılarını, yoksulluklarını, dertlerini, sorunlarını, hayatının sertliklerini kendi idrâkinde, bilincinde yaşıyacak; bunları giderecek tedbirleri, çevresindekilerle birlikte arayacak, bulacaktı. Bu koşullarla bu özellikte, bu güçte yetiştirilecekti.

Bu sistem halkçılığın eğitime uygulanması ve gerçekleştirilmesi idi. 1936 - 1946 arasındaki «Köy Eğitimi ve İlköğretim Seferberliği» çabaları tam bu görüşün, uygulanmasıdır. Eğitmen örgütünü, Köy Enstitülerini, oradaki eğitim ve öğretim yöntemlerini, yaşanan hayatı, oralardan yetişenlerin özelliklerini, ülkülerini, çabalarını bu açıdan görmedikçe, temelindeki Atatürk'ten gelen bu ülküyü sezmedikçe, onu kavramaya, açıklamaya olanak yoktur.

1 Kasım 1937 de, O:

«Bizim yolumuzu çizen, içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk Milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facıa ve ıztırap kaydeden neticeleridir.» demişti.

Köy eğitiminin amaçlarında ve Köy Enstitülerinin kuruluşlarında, eğitim yöntemlerinin temelinde yine O'nun bu görüşü yatar. Onun içindir ki, Köy Enstitüleri binbir zorluklar içinde, hemen birkaç yılda kuruldular ve kuruluşlarındaki amacı gerçekleştirebildiler. Oralarda yetişenler kendi alın yazılarının değil, daha önceleri üstün özellikleri ve yetenekleriyle yetişen ülkücüler gibi Türk Milletinin, büyük halk yığınlarının ihtiyaçları, dertleri, sorunları peşindedirler. Onun dertleri, sıkıntıları, uğrunda çırpınmaları, onları göstermek, anlatmak için, bir çoklarının sanatkârlaşarak en keskin, en acı dille ortaya dökmeleri bundandır. Kısa zamanda dikkatlerin onların üzerinde toplanması, aralarından sevilen, beğenilen, tutulan sanatkârların çıkması da bundandır.

2 Mayıs 1962 Çarşamba günü İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi Öğrenci Derneği'nin düzenlediği «Memleketimizin Kalkınmasında tarımın mı, sanayiin mi rolü büyüktür?» açık oturumu dolayısiyle, rahmetli Cumhurbaşkanımız Cemal Gürsel, gazetelerde çıkan demecinde, şu gerçeği belirtiyordu:

«Ama biz hakikatlerden korkuyor ve kaçıyoruz. «Yılanların Öcü», bunun tek kıymeti köy hayatımızı olduğu gibi aksettirmesidir. Köy hayatımız kötüdür. Bunu biliyor, ama hakikati görmek istemiyoruz. Bizim daha fec köylerimiz vardır. Köyü kalkındırmalı, köye inmeli.»...

Bunu anlamayanlar, başka türlü açıklamaya, göstermeye, başka türlü anlatmaya ve yaymaya kalkanlar halkçılığı kavrayamayanlardır. Bunda direnenler de —gerçek şudur ki— halk düşmanı, millet düşmanı olanlar, Türk Milleti'nin geleceğine, alın yazısına kundak koyanlardır

BİZE GELEN YAYINLAR

VARLIK YAYINLARI

Mitologya
Grek ve Romen
Edit Hamilton
234 Sayfa 15 TL.

★

Ölüm ve Korku Günleri
Roman
Cengiz Dağcı
228 Sayfa 15 TL.

Dünya Öğretmenlerinin Sorunları ve Mücadeleleri

Çeviren : Şiar YALÇIN

I. Dünyadaki Durum

Uluslararası durum, sendikal eylemlere yeni alanlar açan köklü değişikliklere sahne olmaktadır.

Uluslararası konjonktürün özelliklerinden biri, çeşitli sosyal sistemlere sahip ülkeler arasında barış içinde birlikte yaşama ilkesinin kaydettiği önemli ilerlemedir. Sosyal ülkelerin ve özellikle Sovyetler Birliğinin, kapitalist ülkelerdeki ilerici güçlerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin sürekli ve ısrarlı eylemleri sayesinde, kapitalizm, sosyalizmi çağımızın temel gerçeklerinden biri olarak tanımak ve kabul etmek zorunda kalmıştır.

SSCB ile Almanya Federal Cumhuriyeti, Polonya ile AFC, Alman Demokratik Cumhuriyeti ile AFC arasında imzalanan anlaşmalar, Alman Demokratik Cumhuriyetinin bir çok ülkeler tarafından tanınması, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının hazırlık çalışmalarının başlaması, Şili'de demokrasinin başarıları (1) birlikte yaşama ve sosyalist fikirlerin ilerlemesini belirleyen en önemli olaylardır.

Uluslararası durum ayrıca ulusal kurtuluş hareketlerinin de damgasını taşımaktadır. Kahraman Vietnam halkı, ABD emperyalizmine karşı parlak bir zafer kazanmış ,dünyanın en güçlü Devletini kendisi ile bir barış anlaşması imzalamaya zorlamıştır. Bu, tüm Vietnam halkının amansız savaşının, ulusal birlik ve kararlılığın sonucudur. Aynı zamanda sosyalist ülkelerin güçlü desteğinin ve bütün dünyadaki demokratik güçlerin aktif dayanışmasının da sonucudur.

Vietnam halkının başarıları, Arap ülkelerinde, Latin Amerika'da, Afrika ve Asya'da emperyalizm, kolonyalizm ve neokolonyalizme karşı savaşan tüm ulusal kurtuluş hareketlerini yüreklendirmiştir.

Son olarak, uluslararası durum, kapitalist ülkelerde işçilerin günden güne artan ve yoğunluk kazanan eylemlerinin de damgasını taşımaktadır. Bu mücadeleler genellikle emekçi sınıfların yaşama koşullarını iyileştirmeyi amaç edinmekle birlikte, bazan bizzat kapitalist sistemin temellerine saldırdıkları da görülmektedir.

Sendika seviyesinde de köklü değişiklikler meydana gelmektedir. Özellikle WFTU (Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu) nun ve ulusal merkezlerin çabaları, çeşitli eğilimde örgütler arasında olumlu görüşmelere yol açmış bulunmaktadır. Santiago de Chile'de toplanan çokuluslu şirketlerle ilgili konferansı ve «apartheid» (ırk ayırımı) aleyhinde düzenlenen toplantıyı, belli başlı dünya sendikalarını bir araya getiren örnekler arasında sayabiliriz.

Böylece yeni ve son derece umut verici bir durum yaratılmıştır. Bununla birlikte, emperyalizm henüz silâhlarını bırakmış ve teslim olmuş değildir.

Vietnam'da, Thieu hizbinin Güney Vietnam'lı işbirlikçilerine güvenen saldırgan Amerikan kuvvetleri, Paris anlaşmalarını baltalamaya çalışmakta, askerî harekâtı sürdürmekte, siyasî tutukluları serbest bırakmayı kabul etmemekte ve ülkenin birleştirilmesi yolunda engeller çıkarmaktadır. Kamboçya ve Laos halklarına karşı da saldırılarını sürdürmektedirler.

Orta Doğuda, Birleşmiş Milletler kararları uygulanmamakta, İsrail Arap topraklarını işgal etmeye devam etmekte, saldırılar günden güne artmakta ve Filistin halkı meşru haklarından yoksun kılınmakta, vatanlarına dönmeleri ve kendi kaderlerini kendileri tâyin etmeleri önlenmektedir.

Şili'de karşı-devrimci güçleri kışkırtan emperyalistler halkın zaferini yıkmaya çalışmaktadırlar. (Bilindiği gibi, bu çabalar meyvelerini vermiş ve amaç gerçekleşmiştir. Ş.Y.)

Afrika, Latin Amerika, Asya ve Avrupa ülkelerinin bir çoğunda (örneğin, İspanya, Portekiz ve Yunanistan'da), demokratik hareketler insafsızca ezilmektedir.

Fakat yine de, olumlu değişiklikler ağır basmakta, dünyadaki güçler dengesi sosyalizm, demokrasi ve ulusal kurtuluş hareketleri lehinde değişmektedir. Öğretmenler, kendi birleşik savaşlarını daha etkin bir şekilde sürdürebilmek ve bunun olanaklarını daha kolay saptayabilmek için bu değişiklikleri göz önünde bulundurmalıdırlar.

II. Eğitim ve Öğretmenler

Giriş

Çağımız, halk kitlelerinin ihtiyaçlarından ve bilimsel ve teknik devrimden doğan değişikliklerle çalkalanmakta ve bu arada toplumda okulun ve öğretmenin rolü konusunda da bir dönüm noktasına varmış bulunmaktadır.

Okul artık bilgi edinmenin tek yeri ve yolu değildir. Okulda öğrenilenlerle, bazılarının «paralel eğitim» diye nitelendirdikleri süreç içinde elde edilen bilgiler o şekilde koordine edilmelidir ki, ortaya tutarlı bir bütün çıksın ve gerek fizikî gerek sosyal dünyamızı tam ve doğru olarak tanımamızı amaçlasın.

Bazı kuramcıların savunduklarının tersine, okul önemini yitirmek şöyle dursun, rolü günden güne daha büyük bir önem ve yepyeni bir nitelik kazanmaktadır. Yüksek düzeyde ve geniş kapsamlı bir temel eğitim bugün herkese her zamandan daha çok gereklidir.

Okul çevreye, kente, kasabaya, köye, iş yerlerine, gençlik kulüplerine açılmalıdır. Böylece okul sosyal hayatla iç içe olmalı, onunla kaynaşmalıdır.

Öğretmenin görevi de değişmekte ve daha karmaşık bir hale gelmektedir. Öğretmen artık öğrencilerine hazır reçeteler aktarmakla yetinemez. Öğrencilerinin dünya gerçeklerini kendiliklerinden bulup kavramlarına yardım etmelidir ki bu da daha yüksek düzeyde bir genel eğitimi ve pedagojik yetenekleri gerektirir.

---

(1) Bu belge kabul edildiği zaman, Şili'de henüz askerî darbe olmamıştı. Ş.Y.

Genç insanlar her yerde, kendi geleceklerini ve ulusun geleceğini biçimlendiren bir okulun yaratılması için artan ölçüde çaba harcamakta, bu amacın gerçekleştirilmesi için katkıda bulunmaktadırlar. Böylece, eğitimin demokratlaştırılması süreci geniş yığınların ilgisini çekmekte, öğretmenler, işçiler, gençler ve öğrenci velileri sorunla ilgilenmektedirler.

Bütün bu sorunların öğretmen kuruluşlarının sadece kendi iç yapıları içinde değil, fakat aynı zamanda bütün dünyadaki öğretmen sendikalarının bir araya gelip tartışmalarıyla çözümlenmesi gerekir. Nasıl ki, bir yerde bu genel sorunlara bağlı olan öğretmenlerin ekonomik ve sosyal istekleri de hem ulusal hem de uluslararası seviyede ele alınmalıdır.

Sosyalist ülkeler

Sosyalist ülklerin sendikaları çalışan halkın kitle örgütleridir. Nitelikleri gereği, işçi ve diğer ücretlilerin çoğunluğunu, ırk, milliyet, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin gönüllü olarak bir araya getiren parti - dışı kuruluşlardır.

Sosyalist rejimlerde sendikaların başlıca uğraşıları, işçilerin yaşamının maddî ve kültürel standartlarını yükseltmek, sosyalist üretimde daha yüksek bir kalkınma hızına ulaşmak, bilim ve teknolojinin son buluşlarından yararlanarak ve daha yüksek bir emek üretkenliği sağlayarak etkinlik ve verimi arttırmaktır.

Sosyalizmde sendikalar halk iktidarlarının önemli bir aracıdır. Sosyalist demokrasi sisteminde, sendikaların hakları, işleri ve görevleri sürekli olarak genişletilmektedir. Sosyalist demokrasinin sürekli gelişmesi gittikçe daha çok sayıda insanın ekonomik yönetime ve kamu işlerine katılmasını sağlar.

Sosyalizm ve evrensel eğitim elele gider. Sosyalizmin inşası, politik bilince sahip, iyi bir eğitim görmüş, kafa emeği kadar el emeğine de yatkın, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel hayatın çeşitli alanlarında aktif olarak rol oynayabilecek insanların yetiştirilmesini gerektirir.

Sosyalist toplumda, okul öncesi çağındaki çocuklar için Devletin yönetiminde bir kamu eğitimi, tüm erkek ve kız çocuklar için bir genel ve politeknik eğitim ve yurttaşları seçtikleri mesleklerde hayata hazırlayan bir meslekî eğitim öngörülmüştür. Bütün bunlar ulusal ekonominin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiştir.

Okul öncesi eğitim bu çağdaki çocukların yetiştirilmesi bakımından son derece önemlidir. Aynı zamanda anneleri gündüzleri sürekli olarak çocuklarına bakmak külfetinden kurtarıp, ülkenin üretim faaliyetlerine ya da kamu veya kültür hayatına aktif bir şekilde katılabilmelerini sağlar.

Okul çağındaki tüm çocukların genel ve politeknik eğitimini okullar sağlar, ve burada bir yandan öğrencilere belirli bilgiler öğretilirken öte yandan da sosyal bakımdan yararlı işlerde çalıştırırlar. Böylelikle kişinin çok yanlı ve dengeli bir şekilde gelişmesi sağlanmış olur.

Sosyalist ülkelerde, orta öğretimin genelleştirilmesine ve herkese sosyal ilerlemenin, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin gereksinmelerine uygun bir öğrenim olanaklarının sağlamasına doğru gidilmektedir. Okul bir yandan öğrencilere köklü ve güvenilir bilgiler verirken, öbür yandan onlara olaylara bilimsel açıdan bakmayı öğretmekte, yurtseverlik ve ahlâk duygularını güçlendirmektedir.

Okulda genç kuşaklara estetik ve fizikî bir eğiti sağlanmakta, üretim ve yurttaşlık görevlerini gereği gi yerine getirmelerini ve bilinçli olarak bir meslek seçm lerini sağlayacak şekilde yetiştirilmektedirler.

Kısaca, okul her şeyden önce bir eğitim kurumu insanın kişiliğini oluşturan bir araçtır. Gençliğin yetiş rilmesi ve ideolojik eğitimi, okul ile hayat arasında yakın ilişkiler bulunduğu ilkesine, sosyalist devletin p litikasına dayanır ve sosyal hayatın bütün yönlerinde nıf yaklaşımını aşılar bireylere. Marksist - Leninist dünya görüşü gerek temel bilimlerin öğretilmesi gerek ders - dışı faaliyetler, okul müzeleri ve okul - dışı kuru lar yolu ile gençlere benimsetilir. Okulun önemli görevi vardır: öğrencide bilinçli bir yurtseverlik ve p leter enternasyonalizmi duygusu yaratmak. Emeğe emekçiye karşı derin bir saygı telkin etmek her okul başta gelen ödevidir.

Genel orta öğretim kurumlarından mezun olan gei lere sağlanan teknik ve meslekî eğitimin amacı, ulu ekonomiye genç uzman emekçiler sağlamak, dengeli şekilde yetiştirilmiş, modern üretimin ve bilimsel ve t nik ilerlemenin gerektirdiği düzeyde bir meslekî form yona sahip elemanlarla ulusal ekonomiyi güçlendirmek

Orta ve yüksek öğretim düzeyinde özel uzman kurumları, ulusal ekonominin tüm sektörleri için ye nekli kadrolar yetiştirmekle görevlidir. Bilimsel yaklaşı kavramış, derin bir teorik bilginin yanısıra meslekler de pratik deney sahibi böyle kadrolar olmadan mod üretim ve kültüre ayak uydurmak olanaksızdır. Sosya düzende, her işçinin, işini bırakmadan bu uzmanlaşı eğitim kurumlarına devam etmeye hakkı vardır.

Öğretmenin okulda son derece önemli bir gör vardır. Sosyalist ülkelerde, yetenekli bir öğretmen k rosu yetiştirmek için geniş bir öğretmen okulları şe kesi yaratılmıştır. Öğretimin her kademesi için öğretm ler bu okullarda yetiştirilir. Toplum öğretmenlerin rumu ile yakından ilgilenir, gerek çalışma gerekse ya ma koşullarını iyileştirmek için elinden geleni yap Peryodik ücret artışları ve çeşitli teşvik tedbirleri öğ menlerin görevine ne kadar önem verildiğinin kanıtları

Görevini lâyıkiyle yerine getirebilmek için, öğretı nin bilgisini ve öğretim metodlarını durmadan yenilen gerekir. Bu da çeşitli hizmet - içi eğitim yolları ile saj nır, özel enstitü ve fakültelerde, akademik merkezler uzmanlık kurslarında her kademedeki öğretmenlere i öğretim teknik ve metodları öğretilir.

Sosyalist ülkelerde eğitimle tüm yurttaşlar ilgile Çeşitli iktisadî girişimler, çiftçi kooperatifleri, Üniver ve araştırma kurumları, okulların eğitsel ve maddî mellerini güçlendirmek için elbirliği ile çalışırlar.

Sosyalist ülkelerde eğitim emekçileri sendikaları, ğer sendikaların yanısıra, kamu hayatında önemli bir tutarlar. Üyelerinin, sosyalist toplumun görevlerinin rine getirilmesine ve bütün dünyadaki işçilerin çıkarl nın savunulmasına katkıda bulunmalarını sağlarlar. retmen ve eğitim işçileri sendikalarının görev ve fa yetleri demokratik bir yöntemle saptanır. Bu sendik

şekilde katılırlar.

Öğretmen sendikalarını hakları günden güne genişnektedir. Öğretmenlerin çalışma ve yaşama koşulları ilgili konu ve sorunlarda sendikaların geniş kontrol kları ve sorumlulukları vardır. Hükümet ve yetkili onomik kurumlar nezdinde üyelerinin hak ve çıkarla- ı savunmak için her türlü girişimlerde bulunabilirler. syal sigorta, sağlık korunması, boş zaman değerlendinesi, ihtiyarlık ve sakatlık halinde emekli aylıklarının enmesi için konulmuş ödeneklerin sarf şekillerinin tanmasına katılırlar, ayrıca iş kanunlarına riayeti larlar.

Öğretmen sendikaları ikili ve çok taraflı uluslararası kilerini de günden güne genişletmektedirler. Uluslar- sı öğretmen hareketinin birliği için mücadele etmek, yalist ülkeler öğretmen sendikaları tarafından enter- yonalist bir sınıf görevi sayılır, bu yoldan kapitalist, gelişmiş ve henüz sömürge durumunda bulunan ülerdeki işçilere, öğretmenlere ve sendikalara yardım destek sağlanmış olur.

pitalist Ülkeler

Devlet tekelci kapitalizmi, vasıflı ve yetenekli insan ü ihtiyacını derhal karşılayabilmek için, her kademdeki eğitimin gelişmesini büyük burjuvazinin politik ideolojik tahakkümünün çıkarlarına tâbi kılar.

Bu sistem aşağıdaki özellikleri gösterir :

— Eğitimde erken uzmanlaşma,
— Öğrenciler arasında sınıf ayırımı,
— Irk ayırımı,
— Göçmen çocuklarına farklı işlem,
— Yüksek öğrenim masraflarının gittikçe artması,
— Yüksek seviyede uzman yetiştirmede dar uzmanna ve dolayısiyle mühendis ve teknisyenler arasında zlik,
— Her kademede yetersiz eğitim,
— Öğretmen darlığı ve eğitimlerinde yetersizlik,
— Yetersiz malî kaynaklar ve yardımcı ders malzeinin yetersizliği.

Bilimsel ve teknik ilerlemenin ortaya çıkardığı ihçlara uygun vasıflı işçiler ve mühendisler yetiştirmek , kimi gelişmiş kapitalist ülkeler, orta ve yüksek etimde bazı reformlar yapmaya başlamışlardır. Bu ormlar, kural olarak, öğretmen sendikaları ile danışılan ve onların önerileri dikkate alınmadan uygulanctadır.

Bu reformlar, ne gençliğin ve halk kitlelerinin ihçlarına cevap vermekte, ne de ulusal çıkarlara uyctadır. Genel kapitalizm bunalımının sadece bir yönü ı eğitim bunalımına çare bulmaktan da uzaktırlar.

Eğitim bunalımı ve bu tür reformlar öğretmenlerin şma koşullarının daha da kötüleşmesine yol açmakve onları, örgütleri ile birlikte, daha hafif programdaha az kalabalık sınıflar, temel ve hizmet - içi eğin düzeltilmesi, daha geniş hizmet ve donatım kreri, öğretmenlere yeni iş alanlarının açılması, yardımöğretmenlerin görevlendirilmesi, okulların modernleşmesi, çocuklar için daha iyi bakım ve beslenme gibi ınların çözülmesi için gittikçe yoğunlaşan mücadere itmektedir.

ması, sosyal statülerinin yüceltilmesi, ve yüksek ahlâkî nitelikte ve meslekî yetenekte eğitim personelinin istihdamıdır.

Öğretmenler de, tıpkı işçiler gibi, gittikçe yükselen fiatlardan, artan vergilerden, enflasyon ve bazı işsizlik biçimlerinden zarar görmekte, sıkıntı çekmektedirler. Çalışma koşulları günden güne kötüye gitmektedir.

Öğretmen örgüt ve sendikaları, işçi sınıfı ile ortak ekonomik ve sosyal talepler için mücadele etmektedirler. Bunlar : daha yüksek ücret ve emeklilik aylıkları, dolaylı ve dolaysız vergilerin indirilmesi, daha elverişli sosyal güvenlik koşulları, iş istikrarı, sendikal haklara saygı ve bunların genişletilmesi ve özellikle grev hakkının tanınmasıdır.

Sendikalar, demokratik ve ilerici güçler, eğitim demokratlaştırılması için çetin mücadeleler örgütlemişler, bunlar bir çok ülkelerde büyük boyutlara ulaşmıştır.

Okul politikaları daha çok, tekellerin ve çokuluslu şirketlerin çıkarlarına hizmet edecek şekilde tartışılmakta ve ayarlanmaktadır : bunlar Ortak Pazar, OECD, v.b. gibi kuruluşlardır.

Kapitalist devlet, özellikle teknik ve meslekî alanda, işçileri daha iyi bir kapitalist üretim rantabilitesi sağlamak amaciyle eğitecek, işgücünün ülke içinde ve uluslararası planda üretimin ve kapitalist ekonominin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hareketliliğini sağlayacak bir işgücü yetiştirme sistemi yaratmaya çalışmaktadır.

Devletin eğitim politikasına bir çok alanlarda karşı çıkan öğretmenler, kendi saflarının birliğini güçlendirmekte ve kendilerini işçi sınıfına bağlayan ortak çıkarların günden güne daha çok bilincine varmaktadırlar. Bu yüzdendir ki, öğretmenlerin ekonomik ve sosyal taleplerinden bir çoğu kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu mücadeleler, her gün biraz daha otoriter bir biçim almak istidadını gösteren bir devlet gücü karşısında gittikçe daha karmaşık ve daha zor bir nitelik kazanmaktadır. Öğretmenler, işçi sendikaları tarafından yürütülen mücadelelerin deney ve taktiklerinden gittikçe daha geniş ölçüde yararlanmaya başlamışlardır.

Öğretmen örgütleri gittikçe sınıf ve kitle sendikacılığına yönelmektedirler. Öğretmen sendikaları ile işçi sendikaları arasındaki militan ittifakı güçlendirmek suretiyle tekellerin gücünü kısıtlamakta, ve ekonomik ve sosyal istemlerinin karşılanmasını sağlayacak tek etkin yolu tutmaktadırlar.

Kapitalist rejim mevcut bunalıma çare bulmaktan yoksun olduğuna göre, öğretmen kuruluşları demokrasi ve sosyal ilerleme kavgasına günden güne artan sayılarla katılmaktadırlar.

Öğretmenler için tek çıkar yol, ekonomik ve politik bakımdan gerçekten demokratik rejimler kurmak uğrundaki mücadelelere katılmak ve böylelikle sosyalist toplumun yolunu açmaktır.

Gelişmekte olan Ülkeler

Gelişmekte olan ülkeler, köklü ekonomik geri kalmışlığın, son derece düşük hayat standartlarının ve yarı - feodal, yarı - sömürge yapıların sürüp gitmesinin sıkıntısını çekmektedirler. Maden kaynakları yabancı tekellerin

elindedir. Ekonomileri ihracat için ham madde üretimine yönelmiştir. Ticaretleri büyük yabancı bankaların ve uluslararası şirketlerin hegemonyası altındadır. Bunlar son derece yüksek kâr hadleri sağlamaktadırlar. Bu ülkelerden bir çoğu hâlâ sömürgecilik ve yeni - sömürgeciliğin çeşitli biçimlerinin baskısı altında bulunmaktadırlar.

Halkların ivedi isteği bu durumdan bir an önce kurtulmak ve ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma amaçlarını gerçekleştirmek, politik bağımsızlıklarını güçlendirmektir.

Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda yürürlükte olan eğitim sistemleri sömürge çağından miras kalmış bulunmakta ve hızlı ekonomik, sosyal ve kültürel değişim gereksinmelerine ters düşmektedir. Sömürgecilik ve emperyalizm, kadroların yetiştirilmesini, kitlelerin eğitimini bilerek ve sistematik bir şekilde baltalamış, geciktirmiş, ve yığınları acıklı bir cehalet içinde bırakmıştır. Bütün amacı kendi egemenliğini sürdürmek ve pekiştirmektir.

Her düzeydeki eğitim buna karşın bir ölçüde gelişmiştir. Ancak nicel ve nitel etkinlik bakımından henüz çok düşük bir düzeydedir. Eğitim bir çok ülkelerde hâlâ ideolojik ve kültürel bir baskı aracı ve kaynağı olarak kalmıştır. Çeşitli emperyalizm vakıf ve kuruluşları —özellikle ABD ve Federal Almanya'dakiler— «işbirliği» ve «ortaklık» anlaşmaları maskesi altında eski sömürgeci ülkelerin etkisini sürdürmeye yönelmişlerdir.

Son derece düşük ücretler ve gelişmiş kapitalist ülkelere yönelen beyin göçü yüzünden had bir öğretmen darlığı vardır. Öğretmenlerin nitelikleri, yetenek ve eğitimleri son derece yetersizdir.

Bununla birlikte, bazı ülkelerde, halkın insiyatifi sayesinde, öğretmenlerin katkısiyle bazı eğitim çabalarına girişilmiştir. Ancak bu etkinlikler okuldan yararlanamayan büyük çoğunluğun sorunlarına bir çözüm bulmak olaağından yoksun bulunmakta ve yetişkinlerin de ezici çoğunluğu, öğretmen ve işçi sendikalarının bütün çabalarına karşın okur yazar duruma getirilememektedir.

Öğretmenler, çok zor çalışma ve yaşama koşulları ile karşı karşıya bulunmaktadırlar. Ücretleri yetersiz, sosyal güvenlikleri ya hiç yok, ya eksik, emeklilikleri garantisizdir. İstihdam istikrarı büyük bir sorundur, ve sendikal haklarla kamu özgürlüklerine geniş sınırlamalar getirilmiştir.

Kadın öğretmenlere eşit ücret ödenmemekte ve öğretimin daha yüksek kademelerine geçmelerine çoğu zaman cinsiyet ayırımı yüzünden izin verilmemektedir. Bunlar emeklilik, analık sigortası, v.b. gibi haklardan da yararlanamamaktadırlar. Sosyal hizmetler de yetersiz olduğundan, kadın öğretmenlerin okul ve aile görevlerini etkin bir biçimde uzlaştırmalarına olanak bulunmamaktadır.

Öğretmenler ve kuruluşları, öğretmenlerin içinde yaşadıkları toplumun bir parçası olduklarının, ve öğretmen olarak karşılaştıkları sorunların toplumun daha genel sorunlarının sadece bir yansıması olduğunun gittikçe daha çok farkına varmaktadırlar. Bu nedenle de, ne kendi özel sorunlarının ne de eğitim sorununun toplumda köklü bir değişiklik meydana getirilmeden çözümlenmeyeceğini anlamaktadırlar. İşte bunun çaresi, öğretmenlerin, özellikle az gelişmiş ülkelerde, onları halklarının politik mücadelesine katılmaktan alakoymayı amaçlayan fikirlere karşı çıkmaları, ve ayrıca kendi safları arasında da pasifizme ve uyuşukluğa karşı savaş açmaları, işçi sınıfının sendika hareketi ile bütünleşmeye çalışmalarıdır.

Bu ülkelerde de, öğretmen hareketinin başlıca görevi, başka ülkelerde olduğu gibi, üyelerinin maddî ve manevî çıkarlarını, sendikal hak ve özgürlüklerini güçlü bir şekilde savunmaktır. Bir çok az gelişmiş ülkelerdeki öğretmen kuruluşları özellikle şu alanlarda savaş vermektedirler :

— Her türlü ırk, din, cinsiyet veya politik inanç ayırımına karşı çıkmaktadırlar;

— Sendikal hakları savunmakta, çeşitli baskı yöntemlerini suçlamaktadırlar;

— Yetiştirme, öğretmenler ve eğitim için temel şart olduğuna göre, yeterli bir yetiştirme için savaşmaktadırlar;

— Eğitimin demokratlaştırılmasını, ve öğretmenlerle öğretmen kuruluşlarının eğitimin planlama ve politika saptama kurullarına katılmasını istemektedirler;

— Eğitimin, emperyalizmin ekonomik ve ideolojik nüfuzuna karşı çıkmaya, ulusal kültürleri geliştirmeye ve zenginleştirmeye, üstün nitelikte teknik ve bilimsel kadrolar yetiştirmeye, uluslarına bağlı, ilerleme ve insanlık ülkülerine kendilerini adamış yeni kuşaklar yaratmaya yönelmesi için savaşmaktadırlar.

Öğretmen sendikalarının, safları arasındaki kitle ve sınıf temeline dayanan birliği güçlendirmeleri, ayırıcı ve bölücü eğilimlere karşı cephe almaları, korporatizm ile savaşmaları ve hükümetlerle politik guruplara karşı tam bir bağımsızlık içinde bulunmaları gerekir.

Gelişmekte olan ülkelerin özel niteliği bakımından, öğretmenler politik, sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınma çabalarında önemli bir rol oynayabilirler. Zira halkın büyük çoğunluğunun köylerde yaşadığı ve okuyup yazma bilmediği bu ülkelerde öğretmenlere karşı genellikle derin bir saygı beslenir, hayranlık duyulur.

Gelişmekte olan ülkelerdeki öğretmen sendikalarının bir çoğu demokratik örgütler olup, emekçi kitlelerin yanısıra, toplumun sosyal dönüşümüne katkıda bulunmak, okuma yazma kampanyaları düzenlemek ve yürütmek, sosyal ve politik bilgiler aktarmak, işçileri eğitmek, köylüleri örgütlemek, emperyalist ve tekelci sömürüye karşı savaşmak gibi kutsal görevlerle karşı karşıya bulunmaktadırlar.

Halk kitlelerinin birleşik faaliyetleri sayesinde, gelişmekte olan bir çok ülkeler kapitalist olmayan kalkınma yolunu seçmiş bulunmaktadırlar. Ekonomi, üretim, ticaret ve toprak yavaş yavaş kapitalistlerin elinden alınmakta, millîleştirilmekte ve emekçi sınıfların hizmetine verilmektedir.

Üretim güçleri sayı bakımından zayıf olmakla birlikte, bu ülkelerin kalkınmaları, tüm doğal kaynaklarının rasyonel kullanımına ve insan potansiyelinin sanayiin ulusal çıkarlar doğrultusunda gelişmesine tahsisine bağlı bulunmaktadır. Bu da işçilerin tüm sosyal faaliyetlere etkin bir şekilde katılmalarını ve toplumun demokratlaştırılmasını gerektirir.

Eğitim sistemleri demokratik sürecin gerçekleştirilmesinde önemli ilerlemeler kaydetmişlerdir. Eğitim programlarına millî bir içerik verilmektedir.

timi ve araştırmaları geliştirmek, sosyal ve ekonomik ilerleme için gerekli uzmanları yetiştirmek için hâlâ çetin güçlükleri yenmek zorundadırlar.

Öğretmenler, genç kuşakları demokrasi ve özgürlük ülküsü doğrultusunda yetiştirmek, toplumun ilerlemesinde ve devrimci güçlerin politikasını desteklemek konularında büyük sorumluluk taşımaktadırlar.

Ekonomik ilerleme öğretmenlerin de durumunun iyileşmesine yol açar. Haklı istemlerinin yerine getirilmesine olanak sağlar. Öğretmenler ve örgütleri demokratik güçlerin kuvvetlenmesine ve millî bir eğitimin yürürlüğe konulmasına mutlaka katkıda bulunmalıdırlar.

Sömürge Ülkeler

Hâlâ sömürgeciliğin egemenliği altında bulunan ülkelerde, yerli halkın ezici çoğunluğu, bu ülkelerdeki sosyal ve ekonomik koşullar yüzünden eğitilmek olanağından yoksun bulunmaktadır. Sömürgeleri birer ham madde deposu sayan emperyalistler cehaletle savaşmaya ve millî bir «intelligentsia» yaratmaya hiç önem vermezler. Bu itibarla millî eğitimin gelişmesine kesinlikle karşı çıkarlar. Sömürgeciliğin tipik niteliği halkın demokratik özlemlerini baskı altında tutmaktır. Bu öğretmen kuruluşlarının durumuna da yansır. Bu örgütler sürekli bir baskı ve tehdit altında tutulur ve bir çok hallerde legal şekilde etkinliklerini sürdürmek olanağından yoksun bırakılırlar.

Ancak millî kurtuluş güçlerinin kontrolü altında bulunan bölgelerdedir ki, okullar açılması ve halka okuma yazma öğretilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Yabancı egemenliğinin son derece çetin ve zorlu koşulları altında dahi, öğretmen kuruluşları millî eğitim, daha iyi yaşama ve çalışma şartları, evrensel öğrenim hakkı ve ırk ayırımının kaldırılması uğrundaki savaşı yiğitçe sürdürmektedirler. Sömürgelerdeki öğretmen kuruluşları şuna inanırlar ki, sömürge hâkimiyetine son verilmedikçe, yani ulusal kurtuluş savaşı zaferle sonuçlanmadıkça, eğitim alanındaki ırk ve milliyet ayırımına son vermeye imkân yoktur.

III. Dünyanın Her Tarafında Öğretmenlerle Öğretmen Örgütlerinin Ortak Çıkarları

Öğretmen sendikaları politikalarını kendi ulusal koşullarından, sosyal ve ekonomik durumdan esinlenerek saptarlar, ve bu koşullardan çıkartılmış yöntemlere göre faaliyette bulunurlar.

Bununla birlikte, öğretmen örgütlerinin, bütün çalışan insanların daha iyi bir yaşam, demokrasi barış için kapitalist tekellere karşı sürdürdükleri genel mücadeleye katkıda bulunurken ortak görev ve sorumlulukları vardır. Öğretmenlerin emekçi sınıfla ittifak halindeki mücadelesi, bir yandan kendi kişisel ve kollektif, maddî ve manevî çıkarlarına hizmet ederken, bir yandan da toplumun eğitim alanındaki ihtiyaçlarını dikkate almalıdır.

Öğretmenlerin yaşama koşulları

— Ücretlerin ve emeklilik haklarının, özellikle fiat düzeyi ve öğretmenlerin sosyal sorumlulukları dikkate alınarak arttırılması,

— Öğetmenlik mesleğinin yeniden gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi,

— Sosyal güvenliğin genişletilmesi, sağlık korunması ve meslekî hastalıklara karşı korunma tedbirleri,

— Emeklilik yaşının indirilmesi,

— Yaz tatillerinin, dinlenme hakkının sağlanması, tatil merkezlerinin kurulması,

— Öğretmenlerin gelirleriyle orantılı rahat meskenlerin ve düşük kiraların sağlanması,

— Kadın öğretmenlerin ve gençlerin özel istemlerinin yerine getirilmesi,

Çalışma koşulları

— Pedagojik bilimlere dayanan Üniversite düzeyinde bir genel eğitimin yanısıra yeterli bir meslekî yetiştirmenin sağlanması,

— Hizmet - içi eğitimden yararlanma ve bu amaçla uygun şekilde izin alabilme hakkının sağlanması,

— Pedagojik araştırma merkezlerinden ve enstitülerinden öğretmenlere yardım,

— İş güvenliği ve işsizlik sigortası,

— Pedagoji biliminin gereklerine uygun olarak sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması ve öğretmenlerin çalışma yükünün hafifletilmesi,

— Fonksiyonlarına uygun eğitim binalarının yapılması (ışıklandırma, ses geçirmezlik, v.b.),

— Modern ders malzemesi.

Eğitimin Demokratlaştırılması

— Gençler, kişiliklerini, kültür düzeylerini ve meslekî yeteneklerini geliştirme olanaklarına sahip olmalıdırlar,

— Her çocuğun, sosyal köken, cinsiyet, ırk ve düşünce ayırımı yapılmaksızın eğitim hakkı vardır,

— Eğitim sistemi, gençlerin yetiştirilmesi ve hayatları boyunca eğitimlerini sürdürebilmeleri için zorunlu bir temeldir,

— Cehaletin ortadan kaldırılması, Devlet okullarında zorunlu ilköğretimin gerçekleştirilmesi, ilerlemenin ve eğitimin demokratlaştırılmasının vazgeçilmez koşullarıdır,

— Eğitimin muhtevası bilimsel temellere dayanmalı ve ekonomik, politik, sosyal ve kültürel kalkınmanın objektif ihtiyaçlarına cevap vermelidir,

— Eğitim, gençliğin barış, karşılıklı anlayış ve dostluk, çeşitli etnik ve dinî guruplara ve halklara saygı, uluslararası işbirliği ve uluslararası ilişkilerde her türlü zorbalık biçimlerinin tasfiyesinden yana bir zihniyet, temel insan hak ve özgürlüklerine derin bir saygı duygusu içinde yetiştirilmesine yönelik olmalıdır.

Sendikal özgürlükler

Öğretmen sendikaları ve kuruluşları, toplumdaki önemli rollerine uygun en geniş hak ve özgürlüklerin elde edilmesi için mücadele ederler.

Sendikal haklar, çeşitli ILO anlaşmalarının diğer çalışan insanlar gibi öğretmenler için de geçerli olan hükümlerinin tam olarak uygulanması yolu ile teminat altına alınmalıdır. Sendikal haklar, özellikle resmî makamlarla ekonomik ve sosyal istemleri müzakere etmek, anlaşma ve toplu sözleşmeler imzalamak, örgütlenmek ve grev yapmak haklarını kapsamalıdır.

UNESCO/ILO'nun Öğretmenlerin Statüsüne ilişkin Tavsiye Kararları, öğretmenlerin, kendilerine ait çalışma koşullarını ve sosyal durumlarını ilgilendiren bütün

hallerde eğitim politikalarının saptanmasına katılmalarını öngörmektedir.

Öğretmen sendikaları, kendilerini ilgilendiren tüm sorunlar üzerinde görüşlerini açıklama ve tam bir bağımsızlıkla hareket edebilme hakkına sahip olmalıdırlar.

Ayrıca eylemlerini yürütebilmek için gerekli malî olanaklara sahip olmalıdırlar.

Gene öğretmen örgütlerinin ulusal bir sendika merkezine veya birliğine ve uluslararası kuruluşlara katılmaya karar verme hakları olmalıdır.

Barış ve Uluslararası Dayanışma için Mücadele

Öğretmenler ve öğretmen kuruluşları barış, silahsızlanma, gerginliği azaltma politikalarının zaferi, çeşitli sosyal sistemlere sahip ülkeler arasında barış içinde birlikte yaşama ve uluslararası işbirliği ilkelerinin kurulması için mücadele ederler. Demokratik ve barışsever güçlerle daha geniş bir işbirliği, işçi sendikaları hareketi ile bütünleşme ve daha geniş bir uluslararası dayanışma için savaşırlar.

Öğretmenler ve öğretmen kuruluşları bu amaçlarla Vietnam halkını destekleyecekler, Paris barış anlaşmasının uygulanması ve Vietnam'da barışın yeniden kurulması için Uzakdoğulu meslekdaşlarına yardım edecekler, Amerika Birleşik Devletlerini ve Laos'taki gericileri barış anlaşmasını uygulamaya ve Laos'ta gerçek bir barış kurmaya zorlayacaklar, ABD'nin Kamboçya bombardımanlarını ve Kamboçya halkına karşı saldırılarını durdurması için baskı yapacaklar, Çin Hindindeki meslekdaşlarına her türlü yardımı esirgemeyeceklerdir.

İsrail saldırganlığının durdurulmasını ve İsrail'in işgal edilen Arap topraklarından çekilmesini isteyecekler, Filisitinli öğretmenleri ve Filistin halkını meşru ulusal haklarının elde edilmesi için verdikleri savaşta destekleyeceklerdir.

Öğretmenler, Kore halkının ve öğretmenlerinin, Amerikalı emperyalist saldırganları Güney Kore'den çıkarmak için giriştikleri haklı mücadeleyi destekleyecekler, Kore'nin yabancı müdahalesi olmadan, demokratik ilkelere göre yeniden birleşmesini savunacaklardır.

Mozambik, Angola ve Gine - Bissau halklarının ve öğretmenlerinin ulusal kurtuluş savaşını, Güney Afrika halkının ırkçılık ve apartheid'a karşı mücadelesini, İspanya, Portekiz ve Yunanistan halkının ve öğretmenlerinin faşist rejimlere karşı baş kaldırmalarını destekleyeceklerdir.

IV. Uluslararası Öğretmen Hareketi ve Birlik

FİSE sürekli olarak eylem birliği ve sendikal birlik için uğraşmaktadır. Ama yine de, özellikle kapitalist ülkelerde meydana gelen değişiklikler bizi bir bütün olarak öğretmen hareketi ile ilişkilerimizde daha atılgan olmaya itmelidir.

Her fırsattan yararlanarak öğretmenlerin sendikal hareketinin birlik ve beraberliğini sağlamaya çalışmalıyız.

Sosyalist ülkelerin başarıları, kapitalist sistemin genel bunalımı, işçi sınıfının mücadeleleri, WFTU'nun (Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu) öğretmenlerin birliği ve sosyal mücadeleleri için harcadığı yoğun çabalar, bütün bunlar öğretmen hareketinde olumlu değişikliklere yol açmıştır.

Yeni bir sınıf ve kitle eylemi eğilimi güç kazanmaktadır. Dernekler ve pedagojik kuruluşlar sendikacılık yo luna girmişlerdir. Gittikçe artan sayıda öğretmen örgü leri işçi sendika ve federasyonları ile birlik halinde ha reket etmeye başlamışlar, giderek onlara katılmışlardı Sosyalist ülkelerdeki öğretmen kuruluşları ile diğer ülk lerdekiler arasında ikili ilişkiler genişletilmiş ve güçle dirilmiştir.

FİSE doğru yolu tutarak bu yolda gerekli adımla atmış, etkin girişimlerde bulunarak uluslararası seviyec birlik sürecini teşvik etmiş, güçlendirmiştir. Bir yanda öğretmenlerin meslekî çıkarları için mücadelelerini sü dürmelerini sağlarken, bir yandan da, emperyalizme, s mürgeciliğe ve yeni - sömürgeciliğe karşı savaşan öğre menler ve halklarla dayanışma kampanyalarına gittik daha geniş ölçüde katılmalarını teşvik etmiştir.

Son genel kurul toplantısından bu yana, FİSE, Am rikan Öğretmenler Konfederasyonu (CEA) ile işbirliği geliştirmiştir. Latin Amerika kıtasındaki anti - empery list savaşın olumlu gelişmesini dikkate alan FİSE, FİSE CEA arasındaki işbirliği anlaşmasının yeniden gözd geçirilmesini ve bugünkü duruma uydurularak öğretm sendikaları arasındaki eylem birliğini daha da güçlendi meye yöneltilmesini önermiştir.

FISE ile Arap Öğretmenleri Sendikaları (FATS) ar sındaki ilişkilerde iki Federasyon arasında Kasım 1968'd imzalanan işbirliği anlaşması temeli üzerinde gelişmişti FİSE ile FATS'ın anti - emperyalist mücadele ve İsra saldırısı sonuçlarının izalesi konularında, ve özellik eğitim ve ulusal kültür alanlarında ortak görüşleri old ğundan, bu işbirliği anlaşmasını Arap ülkelerindeki ö retmenlerin ihtiyaçlarına uydurmayı gerekli görmüşlerd

Özellikle Avrupa'daki gelişmiş kapitalist ülkelerd sendika hareketinde oldukça önemli değişiklikler meyd na gelmektedir. Bunlar devlet tekelci kapitalizminin, l limsel ve teknolojik devrimin daha da gelişmesinin, C tak Pazarın ve çokuluslu şirketlerin etkinliğinin artma nın sonuçlarıdır.

Ortak Pazar içinde, öğretmenlerin işçi sınıfı ile c tak mücadelesinin hedefi eğitimin tekellerin çıkarları bütünleştirilmesine engel olmaktır. FİSE, ilgili öğretm kuruluşları ile birlikte, bu mücadeleyi kolaylaştırac girişimler planlamalıdır.

ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Kon derasyonu), son kongresinde «emekçi kitlelerin ulusl arası ekonomik sömürüsüne karşı mücadeleyi yoğunl tırmanın zorunlu olduğunu» belirtmiştir.

WFTU da bu mücadele ile ilgilidir, ve ICFTU WCL'ye (Dünya İş Konfederasyonu) çabalarını birleşt meyi ve çokuluslu şirketlerin organize gücü karşısın birlikte hareket etmeyi önermiştir.

FİSE'nin birlik doğrultusundaki çabaları WFTU'n aynı paraleldeki özleminden esinlenmekte, her iki kur luş da dünyanın bütün işçilerinin ve bütün halkların en büyük ortak düşmanının emperyalizm olduğu gör şünde birleşmektedir. Emperyalizmin ve kapitalist siste lerin ise tek amacı, her alanda olduğu gibi, eğitim kültür alanında da, sömürü ve zorbalıktır.

V. FISE ve Gelecekteki Faaliyetleri

FİSE, WFTU çerçevesi içinde, demokratik ve kitl

rası düzeyde eğitimin ve öğretmenlerin savunulmasına önelik faaliyetlerini tutarlı bir şekilde sürdürmektedir.

VII. Dünya Sendikaları Kongresi dünya sendikalarıa çağrıda bulunarak sendikal egemenliklerini sınıf teıeline dayanarak meslekî karakterlerini güçlendirmek için ullanmalarını ve sektör ve bölge özelliklerini dikkate lmalarını istemiştir.

IX. Genel Kurul toplantısından bu yana, FİSE bir ok girişimlerde bulunmuştur: uluslararası, bölgesel ve alışma komisyonları toplantıları düzenlemiştir. Şam onferansında FİSE'nin 36 üye kuruluşu vardı. Bugün unların sayısı 53'e yükselmiştir. Bu büyük bir ilerleme şkil etmekle beraber, bu sayıyı da arttırmak olanakları ıevcuttur ve bunun sorumluluğu FİSE'nin yönetici oranları ile üye kuruluşlara aittir.

FİSE üye olmayan kuruluş ve örgütlerle de işbirlini önemli ölçüde genişletmiştir. Bu dost kuruluşların ıyısı bugün 50'nin üzerindedir.

Uluslararası öğretmen hareketi FİSE'ye muhtaçtır. unun için FİSE tüzüğünün saptamış olduğu politikaya ayanan etkinliklerini sürdürmek, saflarını takviye etıek, yeni üyeler kazanmak zorundadır. FİSE öğretmenler asında sınıf mücadelesi fikrini ve pratiğini geliştirmeli, öylelikle yeni yeni sendikal güçleri uluslararası seviyede irekli ve sağlıklı bir eylem birliğine kazanılmasını sağmalıdır.

Eğitim alanında hızlı değişimler meydana gelmekte öğretmenlerin yaşama ve çalışma koullarını etkilemekdir. FİSE bunları doğru bir şekilde tahlil etmeli, değerndirmeli, ve öğretmen hareketinin birlikçi bir temele urmasını sağlamalıdır.

FİSE ayrıca meslekî faaliyetlerini de ilerletmeli, çetli çalışma komisyonları, dergi ve yayınlarla amacını erçekleştirmeye yönelmelidir.

FİSE 1975 yılında bir Dünya Öğretmenler Konfeansı düzenlemeyi düşünmektedir. Bu koferansın konusu Eğitim, Meslek, İş» olacaktır.

FİSE, Birleşmiş Milletlerin 1975 için kararlaştırdığı uslararası Kadınlar Yılına da katkıda bulunmalı, kan öğretmenlerin özel istemlerini dile getirmelidir. Bun uygun biçimleri ilerde kararlaştırılacaktır.

FİSE şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da NESCO ile işbirliğine devam edecek, kendi yetki alanı inde ve olanakları ölçüsünde bu uluslararası kültür büslerde bulunarak öğretmenlerin sendikal haklarının garanti altına alınmasını sağlamaya çalışacaktır.

FİSE, ekonomik ve sosyal taleplerinin yerine getirilmesi, sendikal haklarının ve demokratik özgürlüklerin savunulması için yürüttükleri mücadelede bütün öğretmenlerle dayanışma kampanyalarını sürdürecektir. Halkları ile birlikte emperyalist saldırıya karşı, ulusal bağımsızlık ve egemenlik, sosyal değişim ve barış için mücadele eden öğretmenleri desteklemeye devam edecektir. FİSE bu mücadeleye gittikçe daha çok sayıda öğretmenlerin katılmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alacaktır.

Öğretmenlerin bu mücadeleye daha etkin bir şekilde katkıda bulunmaları için, emperyalizm gerçeği hakkında daha açık - seçik bir fikre sahip olmaları, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bakımdan yeni - sömürgeciliğin ne demek olduğunu daha iyi anlamaları gerekir.

FİSE, öğretmenlerin sınıf bilincini arttırmak için gerekli ideolojik savaşını sürdürecek, onlara sosyalist ülkelerce eğitim ve kültür alanlarında elde edilen başarıları daha yakından tanıtmaya çalışacaktır. Bu arada kazanılan bu başarılarda öğretmenlerin kitle savaşının ve işçi hareketi ile sınıfsal ittifakın önemini belirtecektir. FİSE, sınıflararası işbirliğini amaçlayan burjuva fikirlerine karşı çıkmaya devam edecek, politik tarafsızlık görüşüne cephe alacaktır.

Öğretmen hareketinin bölünmesine sürekli olarak karşı çıkmış olan FİSE, öğretmenlerin sendikal eylem birliğinin gerçekleşmesi için gerekli tedbirleri almaya devam edecektir. FİSE, sosyal ilerleme, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve barış yolundaki birleşik mücadelenin sürekli ve kalıcı zaferler kazanması için eylemlerini sürdürecektir.

FİSE'nin yayın organı «Teachers of the WORLD» dergisinin 1973/4 sayısından alınmıştır.

hukuk köşesi

SENDİKA VE SENDİKAL HAKLAR

Avukat Halit ÇELENİ

İnsanoğlu yeryüzünde görülelidenbiri yalnız yaşamadı. Her zaman ve her yerde topluluklar halinde, toplum içinde yaşadı. Toplumsallık insan yaşantısının kökeninden gelen bir niteliktir. Robenson hayali bir tiptir ve insan hiçbir zaman Robenson olmadı.

Doğanın bir parçası olan insan ve içinde yaşadığı toplumlar evrensel yasalara göre gelişme gösterdiler. Bu gelişme sonunda belli toplum biçimleri meydana geldi. Bu yasalar hem doğada ve hem de toplumların yaşantısında geçerli oldu. Çağdaş sosyal bilim dalları bu gelişme yasalarını, üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin bu yasalarla olan ilişkilerini, toplumların gelişmelerinde oynadığı rolleri ayrıntılariyle ve doyurucu bir biçimde gösterir.

Bilimsel araştırmalar, toplumların önceleri ilkel toplum biçiminde ve sınıfsız toplumlar olarak yaşadığını göstermiştir. Üretimde, üretim güçlerinde ve ilişkilerinde meydana gelen gelişmeler bu toplumlarda sınıfların doğması ile Köleci Toplum düzeni başlamış, daha sonra feodal, kapitalist ve sosyalist toplum biçimleri bunları izlemiştir.

Toplumlarda sınıflar meydana geleli beri, bu sınıflar arasında bir mücadele de başlamıştır. Bu mücadele halen de sürmektedir. Ekonomik bakımdan güçlü olan, üretim araçlarını ellerinde bulunduran sınıflar ve bunların temsilcileri yönetimi ellerine geçirmişler, toplumu yönetmişler ve yönetegelmişlerdir. Yönetilen sınıf ve tabakalar da yönetenlere karşı kendi hak ve özgürlüklerini elde etmek ve savunmak için karşı bir mücadele vermek zorunda kalmışlardır. Bu açıdn insanlık tarihi bu mücadelelerin tarihidir, denilebilir.

Örgütlenme ihtiyacı

İnsanlar, hak ve özgürlüklerini elde edebilmek ve bunları sürdürebilmek için örgütsüz, başı boş mücadelelerin yararsızlığını, bu tür mücadelelerin amaca ulaşma konusunda yetersizliğini anlamışlar ve örgütlenme ihtiyacını duymuşlardır. Örgütlenme biçimleri toplumdan topluma, dönemden döneme değişmiş ve gelişmiştir. Bu gelişmeler kolay olmamış, toplumların egemen güçleri bunları önlemeye, ortadan kaldırmaya çalışmış, yönetilenler ise bu uğurda çetin mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Çağdaş toplumlardaki sendika kurma hakkı bu tür uzun sosyal mücadeleler sonunda elde edilmiş ve sonunda yasalarda ve Anayasalarda yer almıştır. Anayasal temel haklar dediğimiz hak ve özgürlükler, tarih boyunca verilen çoğu kez kanlı mücadelelerin bir ürünü olmuştur. Bugün çağdaş toplumlarda örgütlenme hakkı kişinin vazgeçilmez, devredilmez hakları arasında yer almıştır.

Sendika hakkı

Eldeki kaynaklar sendikaların 18 inci yüzyılın sonlarında İngiltere'de kurulmaya başlandığını göstermektedir. Esnaf ve işçi birlikleri niteliğinde olan «Trade-Union»lar zamanında, İngiltere'de 1720 yılında Londra'nın bazı iş yerlerinde çalışan terzi emekçilerinin 7000 kadarı bir araya gelerek ücretlerini artırmak, çalışma sürelerini azaltmak amacı ile bir örgüt kurmuşlardır. Bu tür girişimler ve çalışmalar sonunda İngiltere'de sendikalar gelişmeye başlamış, sendika sayıları ve üyeleri yavaş yavaş çoğalmıştır. Bu gelişmeler sonunda İngiltere'de 1871 yılında sendikalar yasası kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir.

İngilter'de başlayan sendikal hareketler, Fransa'da daha çok gelişme olanağı bulmuştur. Fernand Pelloutier'nin bu gelişmede büyük rolü olmuştur. «Sendikalizm demiyi, Fransızca şekliyle 13 Ekim 1906 tarihinde Emiens'deki Fransız Sendika Konfederasyonu Kongresinde yapı işçileri delegesi M. Latapie tarafından ortaya atılmıştır.» (1)

Sendika sözü Latin kökenli bir sözdür. Türkçe sözlüğe göre Sendika, bir sınıftan olanların iş ve kazanç bakımından çıkarlarını korumak için aralarında kurdukları birliktir. Sendika, işçilerin ve işverenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel ortak çıkarlarını korumak ve geliştirme amacıyla kurdukları, tüzel kişiliği olan meslek kuruluş olarak da tanımlanmaktadır. 274 sayılı İşçi Sendikaları Yasası da sendikayı «işçi ve işverenlerin müşterek iktisadî, sosyal ve kültürel menfaatlarını korumak ve geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküller» olarak nitelemiştir.

Görülüyor ki yasa hem işçiye hem de işverene sendika kurma hakkını tanımaktadır. Gerçekte sendika, işçilerin işverenlere karşı haklarını savunmak ve koruma için kurdukları bir örgüttür. Ve bu ihtiyaçtan doğmuştur. İşverenin sendika kurması ise sendika kavramının ve sendikaların doğuş nedenine aykırıdır. Bu yönde işveren sendikaları yakıştırma ve salt işçi haklarını kısıtlamak, emeğin hakkını, artık değeri üretim araçlarının sahiplerine maletmek amacıyla düşünülmüş uydurma bir örgüt biçimidir.

Memur Sendikaları :

Bu açıklamalar, sendikaların ve sendikal hakların sosyal mücadeleler tarihinde işçi sınıfının çetin mücadeleleri sonunda doğduğunu ve geliştiğini göstermektedir. Ancak daha sonra kamu görevlileri de sendikal hakların elde edilmesi için mücadele vermişler ve bu hakları elde etmişlerdir. Bu mücadeleler sonunda memurlara ö

ndika kurma hakkı, grev ve toplu sözleşme hakkı tanmıştır.

Bu gün İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletri, İtalya, Almanya, İsviçre, Belçika, İsrail, İsveç, Norç, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Lüksemburg, Kaada, Kıbrıs, Japonya, Avustralya ve Avusturya'da memura sendika kurma hakkı ve bunun yanında grev ve plu sözleşme hakkı konulmuştur.

Sendika - Dernek Farkı :

Burada sendika ile dernek arasındaki farklara da ğinmekte yarar görüyoruz. Bu konuda öncelikle senka'nın derneğe göre daha gelişmiş, daha ileri bir örgüt çimi olduğunu söylemek gerekir.

Dernekler genel olarak memurun ya da üyelerinin syal ve ekonomik sorunlarının çözümü amacıyla kulurlar. Bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için toplanlar, yürüyüşler, yayınlar yapar ve bildiriler yayımlar. Amaçlarına varabilmek için başvurabildikleri bu yol araçlar bir «isteklerini dile getirme, duyurma, bir tenni» den öteye gidemez. Bu isteklerini gerçekleştirebilek için dernekler, demokratik ve yasal yollarla, kulnabilecekleri, bir müeyyide, bir zorlama olanağına saip değildirler. Çok haklı da olsa istekleri kabul edilmeği ve yerine getirilmediği hallerde başvurabilecekleri aşka bir yol yoktur.

Sendikalara gelince, bu örgütlerin grev ve toplu sözşme hakları vardır. Grev ve toplu sözleşme, sendikanın inde bir mücadele aracıdır. Hakları verilmediği, ya da lerinden alındığı hallerde greve başvurabilir ve işvereni a da yöneticileri bu isteklerini kabule zorlayabilirler. Uygulama bu mücadele aracının etkili bir mücadele ara olduğunu göstermiştir. Bu da sendika ile dernek arasında önemli bir fark olduğunu gösterir.

Ülkemizde Durum :

Öteki alanlarda olduğu gibi bu alanda da ülkemiz ygar ülkeleri çok geriden izlemiştir. Osmanlı döneminden başlıyarak işçinin sendika kurmasına, grev yapmana engel olmak için etkin yasal tedbirlere başvurulmuşur. 1845 tarihli Polis Nizamnamesi işçi derneklerinin kulmasını ve işçilerin grev yapmalarını önleyen ve cezandıran hükümler getirmiştir. Bu tedbirlere rağmen Osmanlı döneminde işçiler, haklarını elde etmek için mücadeleye girmişler, örgütlenmişlerdir. Böylece 1872 yında «Ameleperver Cemiyeti» adı ile bir işçi örgütü kulmuştur. Aynı yılda da Kasımpaşa Tersane İşçileri reve başvurmuşlardır. 1908 yılında grevi yasaklıyan ve ezalandıran «Tatili Eşgal» yasası kabul edilmiş ve daha onra da 1925 de çıkarılan «Takriri Sükûn» yasası ile rgütlenmeler toptan yasaklanmıştır. Bu yasaklamalar Cumhuriyet döneminde 1946 yılına kadar sürmüştür.

Bu yasaklamalara rağmen işçi ve emekçinin mücaelesi durmamış, çok ağır ve zor koşullar altında devam tmiştir. Sonunda 1946 yılında sınıf esası üzerine derek kurma yasağının kaldırılması ile işçilere sendika urma hakkı da tanınmıştır. Ancak 1947 yılında kabul dilen sendikalar yasası işçiye grev hakkı tanımamış, işçinin bu hakkı ancak 1961 Anayasası ile gerçekleşebilmiştir. 1963 yılında çıkarılan İşçi Sendikaları Yasası, kısıtlı da olsa, işçiye grev hakkını tanımıştır.

Yurdumuzda Memur Sendikaları :

Memur sendika kurma hakkını ancak 27 Mayıs döneminde elde edebilmiştir. Geçekten 1961 Anayasası 46. maddesiyle kamu görevlilerine sendika kurma hakkını tanımıştır.

12 Mart'tan sonra değiştirilen bu madde şöyle demekteydi ;

«İşçiler ve İşverenler, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.

«İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.

«Sendika ve sendika Birliklerinin tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz».

Bu madde ile memura sendika kurma hakkı tanınmış ama grev ve toplu sözleşme hakkı verilmemiştir. Anayasanın bu maddesine göre 1965 yılında 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası kabul edilmiş ve memur, kısıtlı da olsa, sendika kurma olanağına kavuşmuştur.

Yasanın kabul edildiği 1965 yılından 3.7.1968 yılına kadar 3 yıl içinde Türkiye'de 453 personel sendikası kurulmuştur. Bu kısa süre içerisindeki gelişmeler ülkemizde memur sendikalarına duyulan gereksinmeyi açıkça göstermiştir.

Ancak 12 Mart'tan sonra Ara Rejim denilen dönemde 27 Mayıs Anayasasında yapılan değişiklikler gerçek ve tüzel kişilerin temel haklarını kısıtlamış ve memurun sendikal haklarını da elinden almıştır. Bu dönem, demokratik hak ve özgürlükler yönünden ülkemiz için unutulmayacak karanlık bir dönem olmuştur. Bu dönemde 1961 Anayasasının temel haklara, bağımsız yargıya, memurun sendikal haklarına ilişkin 60 maddesi değiştirilmiş ve Anayasa niteliğini ve bütünlüğünü büyük oranda yitirmiştir. Ama 14 Ekim seçimleri sonunda halkımız, kendi oyu ile kabul ettiği Anayasada yapılan değişiklikleri ve bu dönemin antidemokratik baskı uygulamalarını onayladığını oylariyle göstermiştir.

Bugün halkımız ve tüm devrimci güçler Anayasa'da yapılan geriye dönük değişikliklerin giderilmesi, 27 Mayıs Anayasa'sına dönülmesi, geri alınan ve kısıtlanan temel hak ve özgürlüklerin ve bu arada memurun sendikal haklarının yeniden kazanılması için mücadele vermek görevi ile karşı karşıya bulunmaktadır. Ulusların tarihinde demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılması mücadelesi uzun ve çetin bir aşama olarak yer almış ve bu haklar tarifsiz acılara, fedâkarlıklara malolmuştur. Ama tarihsel gelişme zaman zaman durur görünse de, geriye döner görünse de, eninde sonunda akışını sürdürecektir. Demokratik hak ve özgürlüklere lâyık olan halkımız bu haklarına kavuşacak, kamu görevlilerimiz sendikal haklarını bunun ayrılmaz bir parçası olan grev hakkıyle birlikte er geç kazanacaklardır.

---

(1) Sendikalizm. Anıl Çeçen S : 18.

EĞİTİM KÖŞESİ

P A R A

Burada kısaca metal paradan diğer para biçimlerine geçişe de değinelim.

Değerli madenlerin genel eşdeğer olarak kabul edildikleri süreden itibaren dünyanın çeşitli yerlerinde bir çok madenler —Altın, gümüş, v.s.— bu amaçla kullanıldılar. «Nihayet 19. yüzyılın sonlarına doğru hemen hemen bütün ülkülerde altın esası kabul edildi. Altın, tüm ülkelerde genel değer ölçüsü oldu. Bununla beraber, genel eşdğer olarak gümüşün kabul edildiği Uzak Doğu'da (16. yüzyıldanberi önce Çin'de, sonra da Japonya ve Hindistan'da) altın esasına karşı muhalefet süregeldi.»

Öte yaandan sadece metal paranın genel eşdeğer olarak kullanılması, uluslararası nitelikte olan ticaretin ve değişim olayının hızla yürümesini bir çok nedenlerden dolayı yavaşlattı. Örneğin, bu değişim araçlarını (Altın, gümüş, bakır.. v.s.) tüccarların uzun seferlerde yanlarında bulundurmaları, bu para stokunun bu süre içinde tedavül (Dolaşım) dışında kalmasına ve en önemli görevlerinden birisini yapamamasına sebep oldu. Ayrıca bu paranın her an için çalınma tehlikesi de söz konusu idi. Yine, ağırlığından dolayı, metal paranın bir yerden bir yere taşınması oldukça güçtü. «(16. Louis devrinde) Massageries'nin gerçekleştirdiği sikke nakliyatı çok külfetli idi. Mercier'nin Tableau de Paris'de anlattığına göre, ayın 10'nunda, 20'sinde ve 30'unda saat 10 da öğleye kadar para dolu hurçları sırtlarında taşıyan hamallar görülürdü. Bunlar sanki düşman ordusu şehri zaptedecekmiş gibi koşarlardı.»

Bütün bu zorluklara, bazı krallıkların, para sıkıntısı nedeni ile para ayarında yaptıkları hileli işlemleri de eklersek, metal paradan onun yerini tutacak sembollere geçişi kolayca kavrayabiliriz.

«Tüccar sermayesinin» kullanıldığı tüm toplumlarda bu semboller ödeme mektupları ve hesaptan hesaba nakil şeklinde gerçekleştirildi. Ödeme mektupları denince poliçeler, kredi araçları, bonolar, çekler, mevduat makbuzları akla gelir. Bu belgelerin özellikleri, paranın yerini tutan semboller haline gelmeleridir. «...toplumlarda, Japonya'daki 'pirinç' bonoları gibi sadece kredi araçları; ya da Song hanedanı zamanında Çin'de 'Çay bonoları' gibi metal para ile veya belirli emtia ile ödenen çekler kullanılıyordu.»

Paranın yerini tutan sembollerden 'Banknotun' tarihçesi epey ilginçtir. «İngiliz tüccarları mücevherlerini ve özel servetlerini önce, Krala emanet etmişlerdi. Fakat 1640'da, malî güçlükler içinde bocalayan I. Charles bunlara el koydu. Bunun üzerine, tüccarlar, servetlerini kuyumculara emanet edip karşılığında emanet makbuzları aldılar. Bunlara 'Goldsmith notes' deniliyordu. Kuyumculara banker denmeye başlayınca, bunların adı 'Banker's notes' (Yani banknot dediğimiz şey) oldu.»

«Çek» sözcüğü ise, asıl anlamı gereği, incelemek, doğruluğunu araştırmaktan gelmektedir. Senetlerin düzgün olmayan biçimlerde iki parçaya bölünmesi ve ödenme zamanında bu iki parçanın yırtılan kısımlarının birbirine uyup uymadığının araştırılması alışkanlığından doğmuştur. «Aynı usul İlk Çağda seramik parçaları ile uygulanmıştır. ...İlk İngiliz çeki 1695 tarihlidir.»

Burada dikkat edilecek husus şudur: Metal paranın yerini tutan tüm semboller aslında **Mutlaka** saydığımız türlü zorluklardan dolayı tedavülde olmayan ama bankalarda bulunan ve alınan ve satılan metaların tümünü temsil eden (Genel eşdeğerin tanımı gereği) metal paranın simgeleridir. Eğer bu taşıma.. v.s. güçlükleri olmasaydı, bugün dolaşımda metal para kullanacaktık. Ama toplumsal gelişim sonucu metal paranın **doğrudan** kullanımı olmamakta bunun yerine yukarıda bahsettiğimiz ve hergün kullanageldiğimiz kağıt paralar dolaşımda bulunmaktadır. Bunların tek başlarına hiçbir değerleri yoktur. Eğer Merkez Bankasında bir 1000 TL. lık bir kağıt paranın karşılığı altın olarak var olmasaydı, elimizdeki bu 1000 TL. ile bir paçavranın **hiç bir farkı** kalmayacaktı. Bu temel gerçek, gazetelerde her gün okuduğumuz **Enflasyon** denilen para işleminin esasının kolayca anlaşılmasına yardım edecektir. Bilindiği gibi, hem bankalardaki metal paranın toplumda tüm metaları ifade edecek bir değeri ve karşılığı vardır hem de buna bağlı olarak günlük olarak kullanageldiğimiz kağıt para ve diğer para biçimlerinin bu metal paranın karşılığı olma durumları vardır. Yani bankalardaki metal paralar, başka bir deyişle genel eşdeğerler, toplumdaki tüm meta ve hizmetlerin karşılığıdır. Ayrıca ticarî işlemlerde, günlük kullanımda piyasalarda dolaşan kağıt para ve diğerleri de sözü geçen metal paraların birer temsilcileridir. Enflasyonun tanımı ise karşılığı olmadan para basmaktır. İşte bu «karşılık» sözcüğü yukarıda bahsettiğimiz tüm meta ve hizmetlerin karşılığıdır. Kapitalist toplumlarda enflasyon son derece doğaldır. Devlet, bankalarında karşılığı olmaksızın para basmaya başlar. «Geçmiş yüzyıllarda, enflasyon, standart birimleri içinde altın miktarını eksiltmek ya da borçlarını ödemek için **ülkedeki mal üretimi ile hiç ilgisi olmayan miktarlarda** para basmak gibi, iflas eden hükümetlerin başvurdukları bir yol olarak tanımlanmıştır. Almanya'nın Birinci Dünya savaşından sonraki durumu ünlüdür. Birinci Dünya savaşı sonunda Almanya'daki sanayi ve ticaretin genel düzensizliği sonucu olarak hükümet fazla bir vergi toplayamamış ve zaman ilerledikçe, borçlarını para basarak ödemek zorunda kalmıştı. Sonuç gerçek anlamıyla bir para enflasyonu olmuş, **üretilen ve ithal edilenle hiç bir ilişkisi olmadan** haftadan haftaya basılan banknotlar yavaş yavaş satın alma gücünü yitirmiş, milyon, milyar ya da trilyon marklık bankotlar sadece bir posta pulu alabilir duruma düşmüştü.»

Acaba para miktarındaki bu artış toplumdaki hangi sınıfların lehine hangilerinin ise aleyhine işlemektedir?

Yukarıda da gördüğümüz gibi, basılan para, gerçekte, **hiçbir şeyin karşılığı** değildir. Çünkü toplumda ne malların (daha doğrusu metaların) ne de hizmetlerin miktarında bir artış olmuştur. Basitçe söyleyecek olursak para çoğalıp mal miktarı aynı kaldığından dolayı artık elimizdeki belli bir miktar para ile örneğin bir ekmek alırken enflâsyondan sonra **ancak** yarım ekmek alabileceğiz. Yani elimizdeki paranın değeri, yarı değerine düşmüştür. Buna karşılık ise metaların değerleri yani diğer bir deyişle fiatları artmıştır. Bu gerçeği böylece saptadıktan sonra soralım: Kapitalist toplumlarda fazla para kimlerin elinde bulunur? Bu sorunun cevabı da basittir. Bu toplumlarda, fazla para elbette ki emekçi sınıfların elinde olacak değildir. Fazla para, **Toplumun sömüren sınıflarının** elindedir. Enflasyon sonucu çalışan insanların ücretlerinde bir artış olmuş mudur? Bu sorunun cevabı da 'hayır' olacaktır. O halde mesele açıkça ortadadır. Madem ki ücretler artmamıştır, ama bunun yanısıra metaların fiatlarında bir artış olmuştur o halde bunun sıkıntısını, en çok elinde eskisi kadar —enflasyondan önceki— kadar para yani diğer bir deyişle **az para** olanlar çekecektir. Ekmeği dün bir liraya alabilen bir emekçi enflasyonu takiben aynı ekmeği iki liraya alırsa ve günlük ücretinde de hiç bir artma olmazsa bu fazla para basımı olayının **kimlerin aleyhine** olduğu kolayca gözler önüne serilir.

Sömürücü sınıflar ve burjuva hükümetleri genellikle enflasyona başvururlar ve halkın yaşama düzeyi böylelikle süratle düşer.

Para işlemlerinden bir diğeri de **devalüasyon**'dur. Genel anlamı değer düşüklüğüdür. Hükümetler kararnamelerle paranın değerini düşürebilirler. Bu işlemin sebepleri içinde, ödeme dengesinin sağlanması, rekabet, işlerin genel gidişinin kolaylaştırılmasını sayabiliriz. Bir hükümet para birimine bundan böyle örneğin % 20 devalüe edilmiş yani değeri % 20 indirilmiş bir altın eşdeğerinin tekabül ettiğini yani karşılık geldiğini söyleyebilir. «Para değerindeki böylesine bir azalmaya devalüasyon denir ve bu, yabancı piyasalardaki millî ürünlerin fiatını düşürür.» Bu cümleden de anlaşılacağı gibi, hükümetler, bu değer düşürülmesi olayını, kendi ürünlerinin uluslararası pazarlarda diğer ülkelerin ürünleri ile kolayca rekabet edebilmesini sağlamak amacı ile de kullanırlar. Yalnız bu uygulamanın iki zararı vardır: Birincisi, aynı değer düşürme uygulamasını diğer rakip ülkelerinde kolayca yapabilmeleridir. İkincisi ise, bir ülkenin mal sattığı ölçüde mal alması olasılığı yani ihracatın yanısıra var olan ithalattır. Basit bir örnekle, karmaşık gibi görünen bu konuyu açıklamaya çalışalım:

Örneğin, bir devalüasyon kararı alınsın ve paramızın değeri düşürülsün. Devalüasyondan önce bir Amerikan doları Türk parası ile 10 TL. olsun. Devalüasyondan sonra ise bu değer, bir Amerikan doları 20 TL. ye karşılık gelecek şekilde düzenlensin.

Şimdi iki ayrı durum ele alalım. Birinci durum, kendi ürettiğimiz bir metaın yabancı piyasalarda satılması olayı yani ihracat olsun. 50 TL. lık bir metaın, Amerikan doları olarak, devalüasyondan önceki satış fiatı:

I $ ..... 10 TL.
x ..... 50 TL. gibi bir orantı ile
5 $ olacaktır.

Yani, örneğin bizim ürettiğimiz bir dolmakalem dünya pazarlarında 5 $'a satılagelmektedir. Tabii bu piyasalarda sadece bizim ürettiğimiz dolmakalemler yoktur. Diğer devletlerin de metaları sergilenmekte ve satışa arzedilmektedir. Aynı anda, piyasalarda aşağı yukarı aynı fiatlarda —özellikleri aynı olmak şartı ile— İngiliz kalemleri, Avusturya kalemleri de v.s. vardır. Bunların da ortalama fiatları 5 $ civarındadır.

Devalüasyon yapıldığında, bir anda maliyetlerde hiç bir değişiklik olmaksızın, bizim kalemimizin değeri:

I $ ..... 20 TL. (para değerinin düşürülmesi
x ..... 50 TL. ile 20 TL. bir Amerikan dolarını karşılar olmuştur.)

2,5 $'a düşecektir.

Diğer devletler ise para değerlerinde bir düşürme yapmadıklarından onların dolmakalemleri dünya piyasalarında halâ aynı fiata yani 5 $'a satılagelmektedir. Doğal olarak, alıcılar için aynı niteliklere sahip mallar arasında **daha düşük** fiatla satılan mal tercih edilir. Aynı malı 2,5 $ dan almak varken ne için 5 $'a alsınlar? Böylece devalüasyonu yapan ülkenin mallarının dış piyasalardaki sürümü artar.

Ama madalyonun bir de öteki yanı vardır. Hep meta satacak değiliz. Bizim de dış pazarlardan almamız gereken, ihtiyacımız olan metalar vardır. Yani ithalat yapmaktayız. Bu defa bir defter satın almamız gerektiğini düşünelim. Dış piyasalarda bizim satın almak istediğimiz defterin fiatının I $ olduğunu varsayalım.

Devalüasyondan önce yani I $: 10 TL. iken bu defteri 10 TL. ye almakta idik. Ama paramızın değerini düşürünce aynı defteri **ancak** 20 TL. ödeyerek alabiliriz. Çünkü artık, yapılan değer düşürmesine göre I $: 20 TL. olmuştur. Görüldüğü gibi devalüasyondan önce örneğin 20 TL. ile iki defter alabilirken devalüasyondan sonra aynı para ile ancak bir defter alabilir duruma geliriz. Yani, «devalüasyon ihracat fiatlarını düşürür» ama «ithalat fiatlarını» arttırır. Eğer devalüasyondan önce çok miktarda dışardan hammadde stoku sağlanıp ithalat bir süre içinde olsa yavaşlatılmamış ise kayıplar çok büyük olur.

Devalüasyonun tersine ise «Deflasyon» adı verilir ki bu olay ihracat fiatlarının yükselmesine ve sonuç olarak işsizliğin artmasına sebep olur.

Paranın genel eşdeğer olarak kullanılageldiği sınıflı toplumlarda meta üretimi ile birlikte toplumlarda başgösteren çelişkiler, sınıflar ortadan kalkmadıkça çözümlenemez. Meta üretiminin en yüksek aşamasına ulaştığı kapitalist toplumlarda ise çelişkiler en üst noktalarına ulaşmışlardır. Yukarıda sözünü ettiğimiz para işlemleri, üretimin düzensizliğinin, üretimdeki anarşinin birer sonucu olarak her an ortaya çıkarlar ve bu işlemlerin yükünü de fazlasıyla emekçi sınıflar üstlenirler.

Paranın ortadan kalkacağı, emeğin ancak bir ihtiyaç haline geleceği, yarının aydınlık, özgür toplumu, insanların bu genel eşdeğer yüzünde yüzyıllar boyu çektiği acılara son verecektir.

İNSANLAR VE TANRILAR

Muzaffer GÜRSE

Çağımız insanının karşısında yığılı binbir türlü sorun var. Çağımız toplumları da sürekli bir oluşumun ve bunlara çözüm getirecek bir arayışın içinde. İnsan da toplumlar da sorunlara çözüm getirmek, yumakların ip uçlarını bulmak için durdurak bilmeksizin bir devinmenin, bir aranmanın, hızlı bir atılımın sürecini yaşamakta. Bütün bunlar da insanın mutluluğu, doğaya ve kendisine egemenliği için oluyor. Bir büyük yarıştır, bu. Her şeye akıl erdirmek istiyor insanoğlu, tüm yeteneklerini, çabalarını, bilgiler seferber ederek. Daha çok şeyi hatta herşeyi bilmek istiyor. Dönen dolapları da...

Dünyamızın bir kesiminde insanlık açlıktan, barınaksızlıktan kırılırken diğer bir kesiminde bolluk içinde yüzüyor. Bolluk içinde yüzenlerin sorunları, bunalımları da bir başka türlü... Yeraltı yerüstü zenginliklere sahip ülkeler de yeni bir silâh buldular, yüzyılımızın bu ikinci yarısında: Petrol... Bu silâh gelişmiş ülkeleri telâşa düşürdü. İşler daha bir arap saçına döndü, sarpa sardı çıkmaza girdi. Bu durum karşısında yeni tanrılar yaratmak gerekli idi insanoğlu için... Bu yeni tanrılar yaratmanın oyunları oynanıyor şimdilerde. Geçen günlerde PENTAGON araplara savaş tanrısını göndereceğini söylüyordu. Olaki bu da dünyamızın arap saçına dönen, yumak haline gelen sorunlarının bir çözüm yoludur. Belki de Barış Tanrısının sarı saçları, mavi gözleri, gül yanakları arap dünyasını, geri kalmış ülkeler halklarının gönüllerindeki kıpkızıl sevi korlarını tutuşturur, alevlendirir ve sonra kendi mavi denizlerinin yumuşak dokusunda onları söndürür, bir doyumluk zevkine, rehavetine çekerdi... Bu da bir başka yol. Hangisi söker 20. yüzyıllarda acaba? Buna hemencecik akıl erdirmek olası değil.

Nedir ki doyumsuz insanoğlunun gözlerini, özlemlerini, umutlarını yatıştırmak, söndürmek, küllemek, oyalamak ve başka yönlere çekmek de bu olasıklar arasında. Dünya politika a r e n a s ı n d a bu yönde denenmedik yollar, yöntemler mi kaldı? denenmişi para etmese, bir başkası bulunur, o denenir, uygulanır. Nitekim son zamanlarda dünyamızın kıpırtı halinde bulunan kamu oyunu çelmek, onların dikkatini başka yönlere çekmek için gökyüzünden çelik kanatlı arabalarla tanrılar indirdiler yeryüzüne, insanlar arasına. İnsanoğlu uzay fethine çıkar, çelik kanatlı araçlarla gökyüzünde uçar, aya, merihe gider, evreni darma duman etmeye kalkışır da evrenin dünyamızdan çok daha büyük olan öteki milyarlarca yıldızından yer küremize daha önceden olduğu gibi şimdilerde de gökyüzü yaratıkları, tanrılar gelmez mi? Ne diyor Erich Von Daniken, ne diyor onun kopyacısı ve izleyicisi Ciovanni Scopnanillo? Tanrıların Arabaları (1) nı, Dünyamızın Gizli Sahipleri (2) ni okumadınız mı?

İnsanoğlunun hep kendi içinden çıkarıp kendisine benzeterek yarattığı, kendisinden güçlü bulup da kendisine tapındığı, korktuğu, koyununu, buzağısını, sığırını, malını mülkünü, çoluğunu çocuğunu, gerektiğinde varını yoğunu kendisine adadığı yaratıkları, tanrıları hep kendi üstünde, yukarılarda, yükseklerde aradığı bir gerçek değil mi? O öfkeli, gazaplı, dedikleri dedik, çaldıkları düdük tanrılar her şeye egemen değiller mi? En lüks, en bolluklu yerlerde oturmazlar mı? En lüks araçları kullanmazlar mı? Yedikleri önlerinde yemedikleri arkalarında değil mi? İstediklerine ateşi gül bahçesine çevirmezler mi? Yeter ki kendilerine kulluk edilsin... İstemediklerini, kendilerine kul olmayanları, karşı çıkanları, türlü işkencelerle, baskılarla kan kusturarak yok etmezler mi? Onlar yanlarına varılmaz, görülmez, aradık bir hayallerimize, düşlerimize girip bizi özendirmez ya da korkudan dilimizi bağlamazlar mı? Uzaklarda mı arıyoruz bunları? İçimizde değiller mi bunlar? Bizden bize daha yakın, bizden bize daha uzak... Avuçlarımızın içi gibi hepimizi bilmiyorlar mı? Soluk alışlarımızı izlemiyorlar mı? Onlarsız hiçbir şeyin kıpırdamıyacağı, onların dileklerinin dışında hiçbir şeyin olmayacağı sanısı yaygın değil mi? Yaptıklarını yaptıktan, ettiklerini ettikten sonra çekip başka dünyalara gitmiyorlar mı? Onlar gittikten sonra dünyamızın yakılıp yıkıldığı, harebeye döndüğü Yedi Uyurlar gibi yıllar süren uykularından uyandıktan sonra dünyamız insanlarının çarpıldığı, şaşkına döndüğü, o tanrıların gazaplarının, öfkelerinin meydana getirdiği yıkıntıların, bıraktığı izlerin hayretle seyredildiği anlatılıp işitilmiyor mu?

Bu sorularımız, devrimcilik ve bilimsellik maskesi arkasına saklanıp insanın geçmişine, geleceğine değgin yeni yorumlar getirdiklerini, getireceklerini savlayan Tanrıların Arabaları yazarı Erich Von Daniken'in ve onun izleyicisi ve ortakçısı Dünyamızın Gizli Sahiplerinin yazarı Ciovanni Sacgnamillo'nun amaçları, uyanan, gözü açılmaya başlayan, hak arayan, «ben de insanım» diyen adalet ve eşitlik isteyen, sömürülmekten kurtulmanın çabasına, kavgasına giren, insanın insanı sömürmediği, insanın insana kul olmadığı, kardeşçe yaşanan bir dünyanın özlemini duyan halkların ve insanoğlunun gözlerini küllemek, gidişi tersine çevirmek, dikkatleri başka yönlere çekmekten öte neye yorumlanabilir?

Son bir sorumuz: Bilinen kaynak ve yollarla rekâmları iyi yapılan, baskı üstüne baskı tazeleyen bu kitapların yazarları, bu sayın baylar bazı arkeolojik, jeolojik, mitolojik ve fosilbilim kırıntıları üzerine oturttuklarını söyledikleri kitapları yazarken hangi eski ve yeni tanrılara ve dünyamızın hangi gizli sahiplerine hizmet ediyorlar acaba? Zaten bu işin gizliliği kaldı mıki!..

O kitaplar bir de bu açıdan okunmalıdır.

---

(1) — Tanrıların Arabaları, Erich Von Daniken, Milliyet Yayınları, Günün Kitapları, 1973 - İstanbul Sh. 240.

(2) — Dünyamızın Gizli Sahipleri, Ciovanni Scognamillo Koza Yayınları, İstanbul 1973, Sh. 254.

ÖZÜR: Muzaffer Gürses'in 68. sayımızın 21. sayfasındaki yazısının son kısmı şöyle olacaktı:

«Gidenlere sevgi saygı
Kalanlara selâm olsun!»

İŞ VE MESLEK EĞİTİMİ (*)

Mehmet KOÇ

Kurtuluş Savaşı sonrasında üç temel sınıf hareketinin, üç politik çizginin ortaya çıktığını görürüz. Bunlardan birincisi; savaşı yürüten asker - sivil aydın kadroların temsil ettiği, bürokratik üst yapı devrimleriyle Cumhuriyet ideolojisini yaygınlaştırıp kökleştirmeye yönelik ilerici politik çizgidir. İkinci akım, işbirlikçi Osmanlı Hanedanının önderlik ettiği tefeci - bezirgan sınıflarla dinsel kurumlara dayanan gerici harekettir. Üçüncüsü de Dr. Şefik Hüsnü öncülüğünde gelişen ve devrimi, işçi-köylü ve geniş halk yığınları lehine derinleştirmeyi amaçlayan sosyalist akım.

Zaferin kazanılmasında öncülük yapan asker - sivil aydın kadroların politik hegemonyası, genel olarak İkinci Dünya Savaşı sonralarına, yani 1946 yıllarına dek sürer. Bu kadro, 1946 yılında önce C.H.P. içinde kısmen, daha sonra da D.P. nin iktidara gelmesiyle bütünüyle yönetimden uzaklaştırılmıştır.

İşte, Cumhuriyet Tarihinde ne yapılmışsa bu dönemde yapılmıştır. İşbirlikçi Osmanlı Hanedanının yurttan kovulması, laikliğin kabulü ve öğretimin birleştirilmesi bu döneme rastlar. Toprak reformu girişimleri, devletçilik uygulamaları aynı dönemin eserleridir. Ve tarihimizin en özgün eğitim kurumları olan Köy Enstitüleri gene bu dönemde kurulmuşlardır. Asker - sivil aydın kadroların politik hegemonyası hafifleyince bu kurumlar yozlaştırılmış, ve daha sonra da kapatılmışlardır.

Köy Enstitüleri deyince aklımıza gelen ilk ad hiç kuşkusuz İsmail Hakkı Tonguç'tur. Tonguç, 1936 - 46 yılları arasında aralıksız on yıl ilköğretim Genel Müdürlüğü yaptı. Onun genel müdürlüğü sırasında 21 Köy Enstitüsü kuruldu. Enstitüler 17 bin mezun verdi. Bu okullar, nitelik değişikliğine uğradıktan sonra da görev yapmaya devam etti. Köy çocuklarının okuma olanağı bulabildiği biricik kurumlar hâlâ bu okullardır. Ve hâlâ ilkokul öğretmenlerine kaynaklık yapan en önemli kurum bu okullardır.

Tonguç, Köy Enstitüleri kadar, eğitimimize kazandırdığı çok özgün üç kitabıyla da anılmaya değer. Aslında Köy Enstitüleri felsefesi bu kitapların içinde yatmaktadır. 1920 - 1946 yıllarının politik ve sosyal ortamını, eğitimimizin temel sorunlarını ve Köy Enstitülerinin gerekçesini bu kitaplarda bulabiliyoruz. Tonguç bu eserleriyle tarihimizin belli bir dönemine açıklık kazandırmaktadır. Bunlar İŞ VE MESLEK EĞİTİMİ, CANLANDIRILACAK KÖY ve İLKÖĞRETİM KAVRAMI'dır. (2)

İş ve Meslek Eğitimi, kapitalist dünya buhranının bütün dünyayı ve ülkemizi derinden sarstığı bir dönemde, 1933 yıllarında yayınlanmıştır.

Kitap üç ana bölümden oluşuyor; bunlar:

1 — İŞ KAVRAMI,

2 — MESLEK KAVRAMI,

3 — İŞ VE MESLEK EĞİTİMİNİN AMACI VE NİTELİĞİ'dir.

Tonguç iş kavramını EMEK olarak almaktadır. Dünyanın evriminde işin (emeğin) rolünü yorumlamakta, diyalektik materyalizmin ustalarından alıntılar yapmaktadır. İşin (emeğin) materyalist yorumu tarihin gerçekçi açıklanmasıdır. Tarihi tarih yapan şu ya da bu kişinin özel yetenekleri değildir. Tarihi tarih yapan alet yapan insanın emeği ve sınıflararası boğuşmadır. Böyle olunca iş (emek) tarihte belirleyici faktördür. Herşeyin temeli iş (emek) dir. Bunun eğitimi gerekir.

Meslek kavramı bölümünde sosyal iş bölümü, tarihte genel olarak meslekler ve Osmanlı Devletindeki mesleklerin geniş bir yorumu yapılmakta, Cumhuriyet devrindeki meslekler istatistik bilgilerle yorumlanmaktadır. Gene aynı bölümde meslek okullarının geniş bir eleştirisine yer verilmektedir.

Üçüncü bölümde de iş ve meslek eğitimi konusunda tutulacak yol anlatıldıktan

sonra pratik çözüm önerileri getirilmektedir.

Cummuriyet tarihimizin sosyal yapısına ilgi duyanlar, eğitim sorunlarıyla içli dışlı olanlar özellikle öğretmenler ve öğretmen adayları bu kitabı mutlaka okumalı ve özümlemelidir. Bu kitabı baş ucu kitabı yapmalıdır.

Yazımızı Mustafa Kemal'in 1925 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde verdiği söylevin bir bölümünü (aynı kitaptan) aktararak bitiriyoruz:

«Hükümetin en bereketli ve en önemli görevi Millî eğitim işleridir. Bunda başarılı olabilmek için öyle bir program izlemek zorundayız ki, o program milletimizin bugünkü durumu ile, sosyal, hayatî ihtiyacı ile, çevrenin koşulları ile ve çağın gerekleriyle tam orantılı ve uyumlu olsun. Bunun için büyük fakat hayalî, karışık önerilerden sıyrılarak gerçeği görerek bakmak ve elle değinmek zorundayız.»

---

(1) İŞ VE MESLEK EĞİTİMİ: İsmail Hakkı Tonguç. Osman K. Akol ve Muzaffer Gürses'in yaşayan Türkçeye aktardıkları kitap TÖB — DER tarafından Ocak 1974'te ikinci kez basıldı. 176 sayfa, 10 lira. TÖB — DER üyelerine, öğrencilere ve kitapçılara yüzde elli indirim yapılır.

(2) Bu iki kitabında TÖB — DER tarafından okurlara yeniden kazandırılacağını umarız.

(Baştarafı sayfa 1 de)

kitlesel yaratıcılığa dönüştürerek onu ayakta tutabilecek yetenekte insanlar yetiştirmek oldu.

Siyasal iktidar bu hareketten korktu, insanlarının yaratıcılığından korktu. Toplumun uyanık canlılığından korktu. Esasen o dönemde emperyalizmle organik bağlar kurulmuş, savaş süresi içinde ağa, eşraf, tüccar ve bağımlı kapitalistten oluşan bir sınıf da iktidara adaylığını koymuştu.

Toplumsal eğitimi kendi çıkarlarına uygun bulmayan bu çevreler de uygulanan eğitimi istememişlerdi. Oysa Köy Enstitüleri'nde uygulanan eğitim, insanda mevcut potansiyel gücü yaratıcı enerjiye çevirmenin sistemiydi. Teknolojisiyle ilkel, üretimiyle doğal olarak yetersiz bir ekonomiye dayalı tutucu, durgun sosyal yapıda tutunamıyacaktı Köy Enstitüleri. Ve tutunamadı da. «Devlet içinde devlet olan vatan kurtarıcı aslanlar» bir solukta hakkından geliverdiler.

Yüzdeyüz millî ve yüzdeyüz Atatürkçü ve Atatürkçü devlet anlayışiyle de uyumluydu bu kuruluşlar. Bütün çabalara rağmen Köy Enstitüleri özleminin hâlâ aranır, hâlâ canlı olması da milliliğinden, ülkemiz özelliklerine uyumluluğundan gelmektedir.

Sosyal bilinç geliştikçe daha da büyüyen büyük eğitimci İ. Hakkı Tonguç'u saygı ile anıyoruz.

TÖS DAVASININ MÜRAAFASI

«Gizli örgüt kurdukları, kurmaya tevessül ettikleri veya böyle bir örgütü sevk ve idare ettikleri» iddiasıyla TCK'nun 141. maddesine göre Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askerî Mahkemesi tarafından 15 yıla kadar çeşitli cezalara çarptırılan «TÖS Davası» sanıklarından Fakir Baykurt ve arkadaşlarının Askerî Yargıtay'daki duruşmaları 9 Nisan 1974 günü yapıldı.

Üç gün süren duruşmalarda, gerek sanıklar ve gerekse sanık vekilleri, mahkûmiyet hükmü veren sıkıyönetim mahkemesinin kararının usul ve esas bakımından yasalara aykırı olduğunu öne sürmüşlerdir. Duruşmalarda söz alan avukatlarımız, sıkıyönetim mahkemesinin Anayasada öngörülen «mahkemelerin bağımsızlığı», «tabii hakim» ve «hakimlik teminatı» ilkelerine aykırı olarak kurulduğunu, 1402 sayılı yasanın 11. maddesinin Anayasaya aykırı olduğunu bu hususun açıklığa kavuşması için konunun Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesi gerektiğini, gerekçeli kararda sözü edilen «Millî Demokratik Devrim Stratejisi», «Atatürkçülük» gibi bazı deyimlerin yanlış değerlendirilmeye tabi tutulduğunu, hüküm mahkemesinin istidlal ve yorumlara dayanarak karar verdiğini, TÖS üyelerinden bir kaçı veya bazı şubelerinin davranışından dolayı genel merkezin sorumlu tutulamıyacağını ileri sürerek mahkûmiyet kararının bozulmasını talep etmiştir.

Ayrıca avukatlarımız, Türkiye'de ilk defa öğretmenlerin böyle bir davada yargılandığını belirterek, aslında bu davada sanıkların değil, tüm Türkiye Öğretmenlerinin yargılandığını söylemişler ve af yasasının çıkmasından önce kararın verilmesini istemişlerdir. Meşruten tahliye süreleri dolan yedi sanık hakkında yapılan tahliye talebi ise reddedilmiştir. Sanıkların savunmalarını da yaptıkları duruşmalarda, TÖB — DER avukatlarından Halit Çelenk, Nevzat Helvacı, İlhan Dişçi ve Cemal Başbay hazır bulunmuşlardır. Askerî Yargıtay 4 Dairesinde yapılan mürafaanın gelecek duruşması Mayıs 1974 tarihinde yapılacaktır.

ZENCİ

Ben bir zenciyim
Gece gibi
Afrika'nın derinlikleri gibi siyah

Köle oldum :
Kapısının önünü süpürmemi emretti Sezar
Wasington'un çizmelerini fırçaladım.

Şarkıcı oldum :
Afrika'dan Georgia'ya kadar bütün yollar boyunca
Kederli şarkılarımı yaydım
Caz çaldım.

İşçi oldum :
Ehramlar benim ellerimin altında yükseldi
Wallvorth binasına harç kardım

Kurbanlık oldum :
Belçika'lılar Kongo'da ellerimi kestiler.
Şimdi de Teksas'ta linç ediyorlar beni

Ben bir zenciyim
Gece gibi
Afrika'nın derinlikleri gibi siyah

Langston HUGES

TÖB — DER

Sahibi : Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12 ANKARA
Tel : 25 14 52 - 17 49 27
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1973

Sayın : .....